XII
Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 29 ДЕКАБРЬ, 1987 ШУ. ★ № 156 (7502). ★ Мах 3 коп.

ХУРГЙОЛЧА КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА ПЛЕНУМАХ

КПСС ЦК июньски (1987 ш.) Пленума решенега хьежжа, 1988 шера январь бекъабенначул тIехьагIа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пленум чакхъяккха лерхI. Перестройкана кулгалдара парте обкома бюро а секретарий а отчет ювцаргья цига.

Цунца дувзаденна КПСС обком кхайк коммунисташка, республика берригача къахьегамхошка пленум кийчъеча хьинаре дакъалацар дехаш, КПСС обкома бюро а секретарий а балха хьакъехьа шоашта хетар а хилча бакъахьа да аьнна хетар а алар дехаш. Ишта дех партийни, советски, къобоахама органий, общественни организацей, къахьегама коллективай балха тIа демократи дIахо дегIайоалаяра, дисциплина а порядок а чIоагIъяра дича шоашта бакъахьа хетарех хоам белга.

Цу хьакъехьа шоашта хилча бакъахьа хетачох язде е телефонаца хоам бе КПСС обкома организационно-партийни балха отделе. Телефонаш №№ 2-54-03, 2-08-48.

«Сердало» газета редакце телефонаш №№ 2-45-57, 2-53-12.

МАРША ДОАГIАЛДА!

Кхо ди дисад ер шу чакхдала. Вай мехка перестройка ярца ювзаенна лоархIамегIйола экономически а социально-политически а событеш хиларца белгалдаьлар из. Перестройка керттера маIан латт Iилма-техническа революцена карагIдаьннараш планови экономика совленашца кхетамца дувзарах, шоай ха йинаь яьнна балха формаш а методаш а цIенъяь дIаяхарах. Халахете а, цу сахьате дулургдолаш хIама дац из. Цу гIулакха тоъал ха эшаргья.

Из ишта дале а, пятилетка шоллагIча шера республика индустре болхлоша 3,2 процент дукхагIа яьккхай продукци, лакхъяьй къахьегама овсарле, дукхагIа баьб пайда.

Къаьстта хьинаре къахьийгад республика мехкдаьтта доаккхараш, «Оргтехника» объединене, «Промавтоматика» НПО опытни завода, «Грознефтемаш» завода, Гудермесски мединструментий завода, кхычар коллективаша.

Ялат, дулх, шура, кхыйола юртбоахама продукци йоаккхача белгтала толамаш даьхад дуккхача колхозаша, совхозаша, бIарччача районаша.

Цхьабакъда де карагIдаьннчачун боагтIаш бола мах а беш, духхьала дIаала деза ер шу дIадоладуш де лийрхIа дуккха хIамаш кхоачашде вIаштIехьа ца даьннанга.

Халахете а, из зе даь предприятеш ер шу доладелча денз шоаш-шоашта финансировани а еш, йинзача хозрасчетага яьнна яр. «Красный молот» завода коллективо ер шу доладелча денз потребителашка дIакхачийтаяц 9,1 миллион сома, «Грознефтеоргсинтез» объединене — 4,5 миллион, швейни производственни объединене—2 миллион сома маьха продукци. ХIаьта поставкаш яра цхьайтта бетта планах лоархIайиизар госагропромa предприятеш а. Царна тIадиса лекхар — 3,7 миллион сом.

ХьатIадоагIа шу къаьстта хала хургда республика промышленноста а госагропромa комплекса а къахьегамхошта. Ховш ма хиллара, йинза хозрасчет, шоаш-шоашта финансировани елга юкъедоаладу дуккхача предприятешка, колхозашка, совхозашка, транспортни организацешка. 1-ча январе денз болх бе доладу паччахьалкхен предприятеш (объединенех) дола СССР Закон.

Цу дерригне дIадехаргда наьха бехктокхам айбара, массанахьа порядок а дисциплина хилийтара, социалистически яхь лерттIа вIаштIехьъяккхара, хьалхалаттарий опыт шергIа йоаржаяра, балха керда формаш а методаш а лехара партийни комитеташа, юххьанцарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша даим йоакхо елга. хIанз республике чакхъювлача партийни собранешка гучадаьха кхоачамбоацараш дIадоахалга.

ХIара предприяте, организаце, колхозе а совхозе а къаьстта теркам тIабахийта беза производства эффективность айяра, продукци дикагIа хилийтара. Социальни дешаш корта а болаш къестадара мел йолча таронех пайда эца беза.

Бехктокхаме а чоалхане а декхараш да республика къахьегамхоша хьатIадоагIача шера кхоачашде дезараш. Шеко яц, уж царех лоархIабергхиларах. Цу гIулакха эшар да хIа(?)не хьинар шолхадаьккха, балхах дог лаьаш, массе хIаман бала кхоачаш къахьегар!

Iадика хийла къаьна шу, марша доагIалда Кердадар!

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

ТIАДОАГIАЧА ШЕРА ЧОТАГIА

ЛийрхIа хиннача тайпара, паччахьалкхенга шура йохкара укх пятилетка шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузаш кхоачаш а еш, укх бетта ткъоалагIа ди хьатIакхоачаш цул совгIа езткъа тонн гаргга шура дIаелар Шалински района «Автуринский» совхозо, хIаьта дулх — шера планал 19 процент дукхагIа.

Ишта хьаьнала къахьега малагIча таронаша новкъостал ду ха безам болаш укх деношка цу боахаме даха хилар тхо.

Шурий комплексе дIачубода никъ хоадабеш шлагбаум латтар. Молхаш техача опилкашта тIа гIолла мара дIачуваха йиш йолаш дацар коа. Хоалуш дар хьайбай унахцIено лоараярца укхаза йоакхо елга.

Лостамболаш дар ков. Комплекса контора хьалхашка лаьгIо хьекхача михо лестаеш цIе байракх яр урагIъяхийта. Сентябрь бетта денз карарча пятилетка кхоалгIча шера чотагIа болх беш хьабоагIача, яхье хьалхалаттача доярка Тарамова Неби, Кагирова Хадишта, Худигова Нурай, Эльдарова Iайнаъа, Дебилова Себилий, Идрисова Дагмана, Iаьсий леладеча Гириева Хьавай, Сербиева Тамарий сийна айя яр из.

Хьайбаш чулаттача хIара корпуса тIа, хIаьта уж кхоъ я, хьалтеха хоза кийчдаь лозунгаш да. Доккхийча алапашца яздаьча цхьанне тIа даь йоазув: «Уллув цхьаккха тIехьавусар воацаш — из я коллективни къахьегама девиз, из да вай хано дIадехар», аьнна да. Цу девизага хьежжа план кхоачаш ца еш цхьа доярка йисаяц.

ЦIена, йIайха яр цIеча уголоке. СалоIача хана сага мел эшар да цу чу.

Телевизорга хьежаш ферма зоотехник Абдулбекова ПетIамати учетчица Иблиева Яхийтен ягIар. Iуйрийна шура йоаккхаш комплексе баьча балха итог а яь салоIаш бар уж.

— Дояркех корпусе дежурни яр мара йисаяц. Вожаш Iуйрийна божа бийтачул тIехьагIа цIабахаб. ЦIагIа де дезаш гIулакхаш а даь делкъал тIехьагIа кхо сахьат даьлча юхабоагIаргба. ТелевизорагIа дика передача, кино хьокхаш хилча цкъаза цхьабараш цIа ца болхаш укхаза салоIаш а хул, — йоах Абдулбекова ПетIамата.

— Раьза дий шо Iуйрийна яьккхача шурийна? — хетт оаха.

— ХIара кхоабача Iаттагара 3,2 килограмм шура яьккхай, селхана Iуйрийна хинначул 180 грамм дукхагIа, — аьлар Иблиева Яхийтас. — КIезига я, аьнна хете а, ерригa хьийцача 72 килограмм дукхагIа хул из. ХIаьта хIанз ферме бетташ а бац бiъ бIаьнех цхьа бIаьн безткъен ялх етт мара, ши бIаьн шийтта бахка безбенна лекъа ба. Сайрийна а иззала хилча дийнахьа яьккхар 6,4 килограмм хургья. Вешта хIара бетташ болчунгара яьккхар шийтта килограммал совгIа хул. КIезига шура яц из. Цудухьа раьза ца хила хIама а дац.

ДIа-хьа къамаьл даьчул тIехьагIа, гучадаьлар дика болх бе новкъостал дер болх подрядагIа вIаштIехьбаккхар, совхоза администрацеца оттаьча договорага хьежжа, мел эшачунца хьайбаш лeладераш Iалашбеш хилар долга. Цу гIулакхо къахьегамцара безам совбаьккхаб наьха. Маша дукхагIа даккха йиш хулийта таронаш лех цар, царех ма хулла дукхагIа пайда эца гIерт.

Комплекса кулгалхочоа, специалисташта доагIа ахча а йоаккхача шурех, хьайбашта дулх тIакхетийтарах тийша да. Цудухьа планаш кхоачашъе коллектив оарцагIъяккхара низ дIакхоачар ду. ДукхагIа йоакхо ю цар шоай декхараш лерттIа кхоачашдара а.

ХIара бIаь Iатта тIехьара хIанзле 93 Iасилг хьакъоастадаьд цу комплексе. Из толам баккхийтар, шеко а йоацаш, эггара хьалха осеменатор Идрисова Макка я.

— ТIадоагIача, укх пятилетка кхоалагIча шера, цхьаккха етт Iаьхара бусарг боацаш гIулакх вIаштIехь а даьккха, хIара бIаьннена тIехьара бIаь Iаса хьакъоастаде дош деннад Маккас.— йоах Абдулбекова ПетIамата.

Iаьсий хьалкхеле а ма дезий. Из болх геттара дика бу царна доал деча лакхе йийшача Гириева Хьаваси Сербиева Тамареи. ХIара Iасилга ялх бIаь граммал кIезигагIа дулх тIакхетийта цхьа ди хиннадац пар укх шера. ХIаьта план йиъ бIаь грамм мара яц. Цул совгIа, памогаш хилийта е кхы бахьан долаш Iаса юкъерадалийтадац.

Хьайбаш латтача корпусашка гIолла а чакхдаьлар тхо. Лостам болаш, цIена, тоъал йIайха яр царна чухьа. ЦIена, дика тоаденна дар доахан а.

ХIара корпусе, эггара дикагIа гургдолчча моттиге, хьалтеха хьокхамий улг дар. Цунна уллув Iай доахан кхабара оттаяь рацион я. Цунга хьежжа хIара хьайбана дийнахьен буси 30 килограмм силос, 5 килограмм доакъара свеклаш, 10 килограмм ча, яьккхача шурий хIара килограмма шиша бIаь грамм кхоачийташ комбикорм, ма молла барда лу.

— Йол хIана яц рационе? — оаха хьаттача Абдулбековс аьлар:

— Йол дукха яц тхога. Цудухьа Iасилгаштен дахка дезденнача доаханнеи мара телац. Ишта долча доаханна силос тела йиш яц. Цудухьа йол тел царна.

Дерригa доакъар лаьрхIа йолча цехе кийчду. Масала, ча Iанарца кIаьд а дия, аьте силосаца, доакъара свеклашца эду. Цул совгIа, хьаьндара цунах тох кхы тIа а патока, карбомид, кхытайпа микрохIамаш. Ишта кийчдаь из юхе хIама ца юташ дуъ доахана. Цудухьа дукха шура а лу.

Кхы а цхьа хIама да белгалдаккха дезаш. ХIара корпусе хьайбаш леладерашта салаIара, хIаьта доахан деттача хана эш гIирс: флягаш, ведараш, кхыдар лоаттадара лаьрххIа даь цхьаца дIайха цIа да.

Доакъар дуллалга ца лаьрхIача, комплексе деча дерригача балхашта механизаци яьй.

М. ХАМАТХАНОВ.

Кхоана—СССР хьаяь Ди

ЙОХАРГЙОАЦА СОЮЗ

Художника В. Первова плакат

(ЦIейна хетаяь материалаш еша 2-ча оагIо тIа).

Нов. Л. В. Усминскаяна «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни экономист» яха сийлен цIи ларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Республика экономика дегIайоалаеча доккхий хIамаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъалацарахи «Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни экономист» яха сийлен цIи лойла **Усминская** Лима Владимировнана — статистика Нохч-ГIалгIай республикански управлене начальника заместитела.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный,
1987 ш. 23 декабрь.

Нов. Г. И. Даценкона Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Дуккхача шерашка партийни органашка беркате болх барах, общественни вахаре хьинаре дакъалацарах, ваьча дийнахьа денз 60 шу дизарца дувзаденна а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла **Даценко** Григорий Ивановича — КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара помощника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный,
1987 ш. 25 декабрь.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

ЧIоагIа дегаш гIоздаьнна болаш дездергда Керда шу Вознесеновски газобензинови завода болхлоша. Дерригача технико - экономически хьокхамий укх шера плани тIанийца доккхий социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдарах рапорт деннад цар. ТIадоагIача шера цхьоалагIча январага кхачалехьа паччахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа цар йоаккхаргья 12 миллиони цхьа бIаь эзари кубически метр гази пхи эзар тонн стабильни доаца газови бензини. Заданел совгIа цар маьхалъяьккхай 435 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Къахьегама овсарле лакхъяра шера план 43,7 процент гаргга тIехкхоачашъяьй завода коллективо.

Цхьаккха цех е участок яц заводе паччахьалкхен планахи тIанийцача декхарехи лоархIа ца еш. Къаьстта дика болх а беш, башха-дика толамаш доахаш хиларца белгалъяьнна я Клочков Василий Васильевич керте латтача комбинировании установкан Третьяков Валентин Ивановича кулгалдеча товарно - сырьевой участкан коллективаш.

Деша дай бац

Шоаш пятилетка шоллагIча шера тIанийца доккхий социалистически декхараш кхоачаш ца дарал совгIа, паччахьалкхен планах а гаьнна лоархIа ца беш чакхдоаккхер шу Нохч - ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача СМУ-2 гIишлонхоша. ГенподрядагIа гIишлон - монтажни балхаш дара паччахьалкхен план 79 процент мара кхоачашъяьяц цар. Кхоачаш ца деш диса гIишлон балхаш цхьа миллион гаргга сома маьха да. ХIаьта шоай низаца цар кхоачаш па деш дисад 400 эзар совгIа сома маьха гIишлон - монтажни балхаш.

ГIишлош хьалъяра дIабода мах боагIача боарамал дукхагIа ба. Паччахьалкхенна пайда бара планах лоархIаяьяц СМУ-2 коллектив. Къахьегама овсарле лакхъяра планахи тIанийцача дедenз паччахьалкхен задани 83,6 процент мара кхоачашъяьяц цо.

Ер шу доладелча метханов Санд керте еш хьайоагIарех я кхарехи лоархIа ца Бардаев Хьамзат, Ахлаттача цхьоалагIчен шоллагIчен гIишлон участкай коллективаш. Царна дукха декхар тIадисад укх шера.

ПАРТКОМИ ПЕРЕСТРОЙКЕИ

ДIахо ла йиш яц...

Нийса хургдацар тха цхьабола коммунисташ, берригa а болхлой завод ше-шийна финансировани ярген хозрасчетаген яларах бола бехктокхам бизза кхетабеш ба, аьлча. ХIама бе-башха ца хетараш а болаш ба. Къаьстта халахет, уж тайпа нах коммунист яха сий дола цIи лелаечарна юкъе хилча. Масала, дукха ха йоаццаш коммунисташта хьалхашка отчет луш вар ворхIагIча цеха начальник М. Лукьянов.

Духхьал коллектива, партбюро членашта карагIдаьнна дика хIамаш, теркам тIа ца бодаш диса кхоачамбоацараш белгалдахар мара, гулбеннарий безам тIагIоргболаш, пар дIахойодача хана шоай балха тIа теркам тIабахийта безаш долча дешаех хIама хьоадаизар докладчико.

ХIаьта дувца дуккха а дар. ХIанз а кIезига бац цу цехе прогульщикаш, балха тIехьабувлараш, технологически дисциплина телхаераш. Цу дерригача кхоачамбоацараша чIоагIа Iоткъам бу производственни заданеш кхоачашъяра.

М. Лукьянова яь доклад хIанзчул кхо-диъ шу хьалхагIа-м дукха харцахьа лоархIаргьяцар партком. АргIанарча партбюро отчетага ладийгIад, аьнна, белгало ергъяр.

Цхьабакъда, хIанз-м цу тайпара киловзал чакхъяланзар. Парткомо белгалдаьккхар, организаторски, наха кхетам балара болх цехе кIезига беш хилар. Цунна бехке я партбюро, коммунисташ.

Хоадам боллаш партийно-политически Iалашо ца хилча, дисциплина ца хилча перестройка юлургьяц. Циггара хьадоладала деза вай тахан. Цунгара хьаволавала везар М. Лукьянов а ше партийни собране доклад еш. ХIаьта цхьан хана ерригача респбулике а дикагIчарех лоархIаш хинна тха предприяти соахка денз декхарех хьалйоалаш яц.

Шу даьннад оаха госприемкагIа болх бу. Шу даьннад цхьанна бетта паччахьалкхен задани кхоачаш ца ю. Бахьан да госприемка санна долча цIенхашттача гIулакхага тхо кийчденна ца хилар, дуккхача цехашка латта оборудовани тишъенна хилар, хIаьта къаьнача механизмашца мехкдаьтта чоалхане аппаратура хьаюларгйоацалга дика хов массанена.

ТIехьадусаш хиларах тхона цIенхаштта бехкаш даьд республика партийни, советски органаша. Газетий а, телевидене, радио болхлоша тхо бехке деш дукха статьяш язъяьй, передачаш яьй. ТIаккха хувцаденна хIама дий? Дац. Дале а, хала дезачоа юхе бIоалагIа дакъа а. ХIана? Е болх бе безам боацаш да тхо, е балха процессаш ца йовзаш да?

Къайла санна кхухьаргда, аз лакхе ма аллара, заводе нийслуш ба лодыраш, дисциплина телхаераш. Бакъда, таханарча дийнахьа уж геттара а кIезигбеннаб. ХIаьта а цар новкъарле ю болх ритмично дIабахийтара. Поставщикаша — договорни декхараш кхоачашделга юкъагIдоах. КIезигагIа яле а, 30 объединени, предприяти я тхона оатхалаш лоаттаеш вай Союзе. Царех цхьанне, договорни декхараш ханнахьа кхоачашдаьдац укх шера. Мелла гIодаш деттарах, боккъала а ханнахьа оатхалаш хьакхачийта, яхаш, дехар деш оаха телеграммаш ахийтарах, балха тIера а боахаш «толкачаш» ахийтарах хIама хилац.

Хала ха я тхона тIаэттар. Тахан тха йолча таронашка диллача — шозза халагIа да. ХIана аьлча, укх деношка оахоша-тхоашта финансировани ярген хозрасчетаген довла дезаш да тхо. Цунца цхьана предприятех (объединенех) дола Закон а ма дий юкъедоаладеш. Цудухьа поставкаш яра даькъе порядок ца хуле тха хIама хьалдаргда, ала, со лоархIавергвац. ХIаьта кердача Законага диллача йIаьххача хана паччахьалкхенна зе деш йола предприятеш дIакъовла езаш ма йий...

Нийса хургдацар заводе этта хьал ца кхетадеш е кхоачамбоацарашца машар баь, тхо сатийна дагIа, аьлча. Тхоай завода подразделеней пайда мел эцанза йола зIамига а йоккха таронаш балха юкъейоалае гIерт тхо. Цу даькъе тхона дикка новкъостал дергда хозрасчето. Цхьацца йолча участкашка-м дика хьалха денз из форма юкъейоалаяьй оаха. ЧIоагIа лоархIам болаш ма дий ерригa а предприяти кердача хьалашка болх бе йолаялалехьа хозрасчетагIа боала практически пайда наха дIабовзийтар. Дукха ха йоаццаш бархIагIча цехе хиннача партийни собране бригадира, партбюро члена В. Левина хоадамболлаш дийца къамаьл чIоагIа хьашт долаш тIанийцар гулбеннараша. Iаьхий къахьегама опыт йолча ветерана дукха да балхах лаьца дувца пайдане хIамаш. Левина бригада хозрасчет балха юкъе а йоалаяь, къахьега йолаелча участкаш гаьнна тIехьайийтар, бакъда, комплектующи оатхалаш кхоачам боллаш ца хиларагIа дIахо а шиь берригa низ тIабахийта болх бе йиш йоацача кхаьчар из. Цудухьа собране къамаьл деш Владимир Николаевича юхь-духьала дIааьлар заводоуправлене снабжене болхлошка хIаране ше шийна болх баь ха дIаьннай, тахан хьа деш мелдар юкъара гIулакх долга кхетадеш хила веза хIаравар, аьнна.

Цох массавар дIакхетаве гIерт партком.

Н. КОЛПАКОВ,
Грознески «Красный молот» яхача завода паркома секретарь.

Хоамаш

ДОХАРГДОАЦА ДОТТАГIАЛ

Урус-Мартанера цхьа улица Каланчакская яхаш я. Мишта нийсъеннай укхаза Украинерча юрта цIи? Цу хаттара жоп шоана корадоагIаргда КПСС Урус-Мартановски райкома библиотеке чудаьлча. Цига шун бIарг тIаоттаргба «Каланчак — Урус-Мартан. ДоттагIала тIий» яхача стендана.

Ткъаь цхьайтта шу хьалха хоттаденнад Украиннерчен вай республикерчен шин района къахьегамхошта юкъера интернациональни доттагIал. Цу хана денз дуккхаза дIа-хьа яха хиннай цар делегацеш, опыт шоайла дIахьа йовзийтай. Цул совгIа, шоайла социалистически яхь а лелаю цар.

1973 шера Каланчакски районе йолча «Парижски коммуна» цIерагIча совхозе-заводе Урус-Мартановски районера ена комсаш дIаегIар. ХIанз уж ягIача моттигах «доттагIлен кха» аьнна цIи тиллай. Цига каст-каста вIашагIбетталу шин района вихалаш.

С. САТУЕВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР: ПЕРЕСТРОЙКАХ ЙОЛА ОТЧЕТАШ

ДИНЗА ДИСАРИ ДЕ ДЕЗАРИ

Укх шера цхьайтта бетта итогаш хьахьекхар Старопромысловски района къахьегамхоша социалистически декхараш толаме кхоачашдеш хилар. БIарчча района лаьрхIача промышленносте планал совгIа ара а хиийна маьхалъяьккхай 7 миллион сома маьха продукци, тIаийцача социалистически декхарел шозза дукхагIа да из. Уж толамаш доахача доккха дакъа юкъедихьад «Старогрознефть», НГДУ, «Грознефтегаз», НГУ «Оргтехника» объединене ГРМЗ, «Агропромстрой», ЗЖБИ, СМУ-5 иштта кхы дукхача коллективаша.

Иштта къахьегарах дIадахача шераца ниийсдича вIаштIехьдаьннад продукци маьхалъяккхара, товарни продукци арахецара планаш тIехкхоачашъе, 25 эзар кв. метр гаргга нах чубаха цIенош хьалде. Цунца цхьана, кхоачаш ца деш диса а дукха гIулакхаш да. Договорни поставкаш кхоачашйиц, ритмично болх беш яц «Металлотара», «Трансмаш», заводаш, «Вторчермет», кхыйола предприятеша а иштта транспортни организацеш а. Ер шу чакхдоалаш 18 эзар квадратни метр нах чубаха фусамаш дIаяла езаш да тхо. Госприемкага, боахама йиззача расчетага, самофинансированега предприятеш яхара кийчо е еза.

Укх шера госприемкагIа болх беш я тха «Оргтехника» объединени, боахама йиззача расчета тIа яьйнай «Грознефть» объединени. ГТРС трест а цунна чуйоагIа подразделенеш а, автокомбинат а.

ХьатIадоагIача шера иштта кердача тайпара къахьега йоалалургья дукха предприятеш. Партийни организацей декхар да кердача халашка къахьегара коллективаш кийчъяр, уж декхараш хIара коммуниста, хIара къахьегамхочунга дIадовзийтар. Цу гIулакха дешар вIаштIехьдаккха деза моттигашка, дIайовзийта еза йолаш йола опыт, экономически дешара система тоае еза.

ХIанз района юххьанцарча партийни организацешка дIакхухьаш йола перестройкана кулгалдарах парткомий, бюро отчетни собранеш коммунистий хьинар айдеш хила еза.

Вайна ховча тайпара, КПСС ЦК июньски (1987 шера) Пленума решенешка белгалдаьд шу чакхдоалаш хержача партийни организацеша перестройкана кулгалдара отчеташ е аьнна. Цу отчеташа хьахьоккхаргда юххьанцара парторганизацеша перестройка кулгалделга мишта латт, хьатIадоагIача шера хургйолча XIX Ерригсоюзни партконференцена кийчо мишта ю.

КПСС ЦК а парте Нохч-ГIалгIай областной комитето а тIаийцача решенешка белгалдаьккхад, бюро а парткомаш а отчетни собранеш берригача коммунисташта экзамен а хинна дIаотта еза, парте XXVII съезда а цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенешка белгалдаь декхараш кхоачашдеча. ХIара коммуниста дечун мах бе беза, аьнна.

Парте Центральни Комитето дIадеххача тайпара, кIоаргга чулоацам болаш къамаьл хургда цу собранешка, уж чакхъяхара яьча кийчонга хьежача хьежжа.

Из теркал а деш, кийчлу тхо хIара собранега. Оаха дIадоладир юххьанцарен цеховни парторганизацей секретарий дешар. Цу гIулакха хIара кIиран парте райкоме семинар хул гаргарча итт дийнахьа собрани дIаяхьа езача секретаращца. Собрани дIаяхьа езача организацена тIачIоагIваь ва парте райкома болхло. Собрани кийчъе новкъостал де декхарийла ва из.

60 юххьанцарчеи 134 цеховни парторганизацешка дIахьош я отчеташ. Уж чакхъяьнначул тIехьагIа хургья парте райкома пленум.

Таханарча дийнахьа собранеш чакхъяьшай 137 совгIча парторганизацешка.

Даьр а динза дисар а дувцаш кIоаргга чулоацам болаш къамаьл хул собранешка, парторганизацей секретараш а партийни бюро членаш а хувца, аьнна, соцам беш моттигаш а хиннай.

ХIанзехьа а хийцаб партийни бюро 20 член, юхахержаб парторганизацей 10 секретарь.

Цу собранеша, отчетни докладаша къаьгга хьахьокх дукхагIча даькъе перестройка йоаггIача боарам тIа йоацалга, цхьайолча моттигашка цхьан метте латталга.

Хьаэцаргья вай «Вторчермет» яха предприяти. Парте обкома пленумашка, республикански газетий оагIонашка дийцад цу предприяте во болх беш хиларах. БоаггIача тайпара болх вIаштIехьбаккха, шоллагIа бийдал хьанйе а кийчъе а декхарийла бола предприяте кулгалхой (Яндиев К.) деррига а дика да, яха сурт оттаде гIерташ вар. Цига приписка ю, цунга ханнахьа хьажа езар партийни организаци. Цига ца хьажарал соьгIа, партийни организаце секретара новкъоста М. Маниляна, из планови отдела начальник а я, новкъостал даьд приписка яра.

Райкома бюрос партийни взыскани яьй Яндиевна а Маниляна а. Предприяте коммунисташа партийни организацена кулгалде кхы тешам балланзар Маниляна.

Цхьаькха масал доаладергда вай. Автоколонна 1572 парторганизаце бюро отчет еш белгалдаьккхар, коллективера гIулакхаш дика доацалга. Коллектива гIулакха юстара латтар партийни организаци. Из иштта дац оалаш вацар парторганизаце секретарь В. Аматиев ше а.

Отчетни собране, доклада тIа белгалдаьккхадар райкома бюро соцамаш мишта кхоачашду а, яха дош. ХIаьта а собране соцам бир новкъост Аматиев партийни организаце секретара декхарех мукъавалийта, аьнна.

ДIахо хургйолча собранешка а цу тайпара моттигаш ниийслургьяц, ала, йиш яц.

Хьалха а шозлагIа а иштта соцам белга тха инициативагIа дар, хIаьта юххьанцара партийни организаци цу гIулакха духьала яцар. Укхаза хоадам боллаш ала деза, доаггIар хьа а дехаш, кердача тайпара гIулакх вIаштIехьдаккхар ерригача коллективашка керттера лархIац.

Дукха ха йоацаш «Октябрьнефть» НГДУ ЖКХ отчетни собране дакъалоацаш хилар со. Ала деза, кIезига хул тхо цу тайпара гIоина йолча подразделенешка. Из ниийса а дац, хIана аьлча, цар кхоачаш ма дой социальни декхараш, хIанз уж хьалхарча плане лоархIаш да. Цу парторганизаце бюро болх вIалла хоалуш бацар, собранеш а наггахьа мара хиннаяц цига. Тха бехк ба из, бакъда, эггара хьалха бехке я «Грознефть» объединене партком.

Цеховни партийни организацей коммунисташа бехктокхамца кийчо йир бюро отчета. Массе раьза а волаш, соцам бир партийни организаце секретарь мукъаллийта. Цига гучадаьлар из секретарь ца йоагIаш хержа хинналга, из берий беша заведующи яр, цунна, ЖКХ болх ца бовзалга теркал а ца деш. Каьхата тIа кхалсаг л. аьнна, белгалдар духьа хержа хиннай из.

ХIанзарча собраней белгало я, баьча балха самокритични анализ яр. ХIаьта а ала деза, докладаш дукхагIча даькъе самокритични яле а, къамаьл дераш дукхагIа шоашта эшар, ца тоъар дувцарал совгIа, кхы хIама дац, масала, технологически гIирс тоъац, запчасташ тоъац, яхаш дувц, царна тIехьашка из гIирс Iалашбе беза нах бIаргагац е цIераш а яхац. Иштта чакхъяьннай отчеташ 1436 автоколонна, «Грозтрубопроводстрой» треста № 1 йолча автобаза цеховни парторганизацешка, иштта кхычахьа а.

КIезига дувца безам ба са, хьалхле лелаеча тхой предприятеех. «Союзавтоматстром» опытно - экспериментальни завод, цун технически службай цеховни партийни организацей отчетни собрани хилар. Цига гучадаьлар дукхагIча даькъе хьалхле лелаеча предприяте партийни организаце леладара болх белга. Иштта завода ИТР собране партийни бюро отчет вIаштIехьяланзар. Собранеш-м хиннай цига, бакъда цига дийцараш керттера дешаш дац, коммунисташа шоаш баьча балха отчеташ еш хиннац, тахан къоастале деза дешаш дувцаш хиннадац, уж да боахама йиззача расчетагеи самофинансированегеи предприятеш ялара дешаш. Цудухьа собрани кийчъеш доклади бергболча соцама проекти язъярах далац гIулакх, лоархIаме да хIара коммуниста, коллектива, болхлочун уйлаш, хетар довзар. Формаш тайп-тайпара а хила йиш я. Масала, доаладергда аз Iилма — тохкамеи проектнии института партийни бюро отчет еш хургбола доклад хьалхxе а института партийни группашка, подразделенешка ювцаш яр. Шерра лелаю анкетировани а. Из лелаю «Трансмаш», экспериментально - механически заводашка, «Терек» объединене, политехнически техникуме, иштта кхы дIахо а. Цхьаккха масал доаладергда аз: № 3, № 6 йолча горбольницай партийни бюро шоай коллектива перестройках дувцарал совгIа, шоаш цига дарба деча наха цу даькъе фу даьд а белгалдоах.

Иштта отчеташ яро партийни организацеита аьттув лургба коммунисташа, парткомаша, бюро членаша перестройке дакъа лоацалга лакхде, хьатIайоагIача ханна, вешта аьлча перестройка шоллагIа йолча этапа лоархIаме декхараш белгалде. Уж ба инженерно - технически болхлой, боахам экономически методашца лелабе Iомабелга гласностеи демократеи хьалашка къахьегар, социалистически предприяте Законага хьежжа кулгалхой харжарца дувзаденна дешаш йиззача боахама расчетеи самофинансированеи хьалашка къахьегарга коллективаш яхар, иштта кхы дIахо а.

Х. ДЗЕИТОВ,
КПСС Старопромысловски райкома секретарь.

Гойтара агитаци тоае

Хьайбаш Iангара доахача наха хьегар атта къа дац. Шурен дулхи доаккхалга цахаддаш алсамдаккхар — иштта да дукха ха йоацаш КПСС ЦК фермай къахьегамхошта хьалхашка оттадаь декхар. Из деча боккха лоархIам болаш я дика кийчъяь гойтара агитаци.

Цу тайпара гойтара агитаци йолаш я Малгобекски района М. Горьке цIерагIча совхоза шурий ферма ЦIеча уголоке. Укхаза деррига а ха йиш я: шура мел льккхай, бIаь Iатта тIехьа масса Iаса хьалкхедаьд, мел доакъар дIадахад продукци цхьан единицах, социалистически яхьа экранага хьажа таро я. Каст-каста нах гуллу ЦIеча уголоке, шоашта хетар дIахьа оал, шоашта уллув болх берий къахьегама толамашка хьож.

Цхьан саьнга латтача истола тIа дада газеташ, журналаш, цахаддаш болх беш хул телевизор. Шоай совхозерен фермерен кердадараш хайна ца Iеш, ерригача республике, мехка фуд ха йиш йолаш ба хьайбаш леладераш. Цхьан дешаца аьлча, мукъача хана Iоховша, салаIа таронаш я ферме.

— Цхьабакъда, Iай шелал латт ЦIеча уголоке. ХIанз а къоастадаьдац газ хьалсагара дош, — яхаш дувц боахама парткома секретара Т. Ханиева. — Проект гIалаташ долаш оттаяьй, яхаш, газ хьахеца тигац Малгобекски горгаза болхлоша, ХьагучогIа, дерригача Iай шелал ла езаргья наьха.

Кхы а цхьа эргало я ферме: хьайбаш леладераштa лаьрхIа бIайха кхача кийчбе болабаьб укхаза. Дика хургдар аьнна, хет, массаза хоатташ дола товараш чудола зIамига тика хьайийллача а. ТIаккха гаьнна дIаухаш ха йоае езаргьяцар наха. Во латтац ферме болхлой унахцIенонга хьажар а. Укх денoшка профилактически тIахьожам беш яр укхаза центральни районни больницера епа лорий бригада. Из болх дIахойодача хана кхы е хьинарегIа бе лерхI.

Кхыдола сурт дар ГI. Ахриева цIерагIча совхоза ЦIеча уголоке тхона дайнар. Чухьа сийрда, цIена, йIайха яр, цхьабакъда, типографе хьадаь плакаташ мара, е социалистически яхьа экран, е дIадахача ден, кIиран, бетта, квартала итогаш тIайола таблица, кхыйола шоай кулгаца хьаяь гойтара агитаци яцар гуш. Болхлоша дэг лазаш дувцар цох лаьца. ЧIоагIа бехк боаккхар цар шоаш болча наггахьа мукъане а автолавка па яйтача районни потребительски общества кулгалхоех.

Лакхе дийца дешаш кердадаха дезаргдар «Кавказ», «Алханчуртский», «Малгобекский »совхозий фермашкарча ЦIеча уголокашка этта хьал дувцаш. Ала йиш яц, цхьаккха хIама даьдац, аьнна. ХIаьта а гойтара агитаци кIоаргагIа чулоацам болаш, наьха еша, хьажа безам хургболча тайпара хилча дукха-дукхагIа пайда барггбар аьнна хет.

М. ХАРСИЕВА.

Коммунист ший моттиге хилча...

ВIаштта шин пятилеткагIа тIехьаюсаш хьаера тха фабрика. Иштта хвал оттара кIезига дацар объективни бахьанаш — царех лаьца-м аз дIахо дувцаргда. Бакъда, тха бехкагIа нийслураш а шортта дар.

Деша корта сенах латтар аьлча, производствана керте лаьтта цхьабола кулгалхой тхо тIехьадусаш хиларца машар баь бар. Царех цхьабараша, шоашта тIера бехк дIа мишта боаккхаргбар-хьогI, яха уйла мара йицар. Лоаца аьлча, нах кхетабе, шоашта тIехьабахa ховш бола, экономически знанеш йола кулгалхой бар эшаш хинараш.

Къайла хIана кхухьаргда из, кадраш хьахоржача хана тхо гIалат доалаш моттигаш а нийслора. КIезига халонаш нийсъяланзар фабрика партбюра а администрацена а эггара чоалханегIа хьал лаьттача участке — цхьоалагIча цеха начальникалла хьожаьча Валхаева Лидфай балха тIа. Юххьанца балха режим нийсъе гIерташ цо леладечох кхетацар кортамукъа лела, шоай безам бар де Iема цеха болхлой. Цу ханна кхохкаденна хьал мелдара оарцагIъьлар партбюро. Цо дизза хьаллаьцар цеха кулгалхочо дIадоладаьр. Цунца цхьана коммунисташа Балхаевайга дIахайтар из гIожа хиларах хIама хургдоацалга, юкъерча звенон кулгалхоща — участкай начальникаща, мастераща айхха бувзам лелабе безалга. Царга гIолла ерригача коллектива дегашка кхача низ хургболаш. Цох дика беркат а даьлар. Смена чакхъяьлча хIамаш тега оборудовани дIа-хьа луча хана из лерттIа Iунал даь хилар дIадеха баьлар аргIан сменагIа къахьега болалу хIамаш тегараш, тоаяла йолаелар къахьегама дисциплина. ХIаьта керттердар — кулгалхоех наьха тешам болащ лаьтталга. Уж ди тIехьа дукхагIа теша баьлар кхы а дикагIа къахьега йиш хиларах.

Хадданза тIехьаюсача предприяте перестройка яра керттера декхар да нах кхотабелга, уж производства биззa дай болга царна дIахайталга, шоай низах уж тешабелга, кхоачамбоацаращца машар хургбоацаш царна юкъе кхетама болх белга. Лоацца аьлча, толамашка вугача наькъех керттербар— сага фактора лоархIам лакхбелга. Цудухьа балха моттигашка порядоки лостами беш дIаболабир оаха из болх. ЦхьоалагIча цехе коммунистий инициативах дика бытовой помещенеш хьаьй, столовена, цIеча уголока реконструкци яьй. Фабрикана хьалхашка зизаш, гаьнаш дIаегIай, сквераш хьаьй. Из бахьанце сийрда яьлча санна хет фабрика цехаш, корпусаш. ХIама бе-башха цахеталга оамалцара дIа а даьнна, къахьегаш ба нах.

ШоллагIча цеха партийни группа коммунисташа инициатива дIайолаьй къахьегама дисциплина тоаярах бола бехктокхам коллективана тIабуллаш. Цар предложени хьаллаьцар кхыча цехашкарча коммунисташа, парте боацараша, комсомольцаша. Цудухьа соахка укх ханаца нийсдича дисциплина телхаелга дийазза совгIа кIезигденнад.

Сона хетачогIа, перестройка итогаш е хIанз а хьалха я, продукци арахецарец из маьхалъяккхарен цхьайтта бетта план оаха кхоачашъяьяле а. Дуккхача хана тенз укх шера мара хинна хIама дац из. Бакъда, соахка оаха дувлийтача гIалаташа укх шера кIезига чоалког-м беттац тхона. Цудухьа каст-каста уйла ю оаха, фуд бIаргца кхоачаш дисар, мичахьа я толамаш кхы а дикагIа хилийтара йола таронаш, къайленаш?

Укхаза юха а сага фактора лоархIамах ца хьоахалкча далац. ХIана аьлча, моллагIча толамга кхачар хIаране ший низи хьинари кхо ца дарах тийша да. ХIаьта дагIча толамга кхачар хIараиз иштта хилийтара партгруппоргаша шоай организационни-партийни болх лохерча звеношта юкъе бе беза. Бригадашка, участкашка вIашагIъеллай оаха цу гIулакха 10 партийни группа.

Наьха сакхетама перестройка яра чIоагIа лоархIаме да саг дIа тешавеш беш бола индивидуальни болх. Боахама доалдара кердача хьалашка довлача хана, оаха нах экономически даькъе уйла е Iомабу, хIаранега дIакхоачаргдолча тайпара дIадовзийта гIерт кердачун башхало, цох боала пайда. Коллектива кхоане тахан цо лерттIа къахьегарах тийша йолга нах тешабе гIерт тхо.

Е. ПЛИЕВА,
Назранерча трикотажни фабрика партбюро секретарь.

Кхоана—СССР хьаяь Ди

СССР Лакхехьарча Совета Президиума приемнера репортаж дIайолаяра бахьан корадир ТАСС корреспонденташта къаьнарча фотографех. IажагIдийрзача сурта тIа ерригроссийски староста Михаил Иванович Калинин приемни къамаьл деш ва посетителашца — цу ханарча IаьдалагIа — ходокашца. Мемориальни улг тIадоалла здани цу хана ше лаьтта"ча, Калинина цIи лелаю проспект хьайоалалучча латташ я. Укхаза боагIа общественни тIадилларах е ший гIулакх дахьаш СССР Лакхехьарча Совете уха нах. Паччахьалкхен Iаьдала лакхерча органаца вIашдухьал а этта къамаьл де СССР гражданашта бокъо лу СССР Конституце 58-ча статьяс.

Iуйрийна бархI сахьат даьннад. Приемне хьаккхоач укхаза баьхкачарех хьалхарабараш. Фу нах ба уж? Соликамскера инженер. Москвера болхло. Азербайджанера дукхача берий нана, Донецкера шахтер... Балха ди дIадодаш да. Гражданаш тIаэца кийчлуш ва СССР Лакхехьарча Совета Президиума. Председатела заместитель. Тахан укхаза баьхкаращца вIашагIкхетаргва Г. С. Таразевич — Белорусски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель. Цо тIаэцарга хьежаш кIезиг - дукха сагото ба костромски цхьана завода болхлой С. Хомякови, А. Сидорови. Цар Москве енай нах чу баха фусамаш ялара договорни декхараш кхоачаш ца дарах йола коллективни жалоба. Царгара мукъа а баькха приемне хул тхо а.

Приемне консультанта, гIулакх бокъонца дайзачул тIехьагIа цун чулоацама хьакъехьа доклад ю. Кабинетера ара а ваьле, Костроме телефон тох: облисполкомагеи областной профсоюзни организацеген. ГIулакх тIахьожама кIал хургда дIахо. ХьалхагIе а дIаала йиш я, болхлоша керда шу кердача фусамашка дездергда, аьна.

Перестройка хьакъехьа адамий уйлашка хиннача хувцамаша пачхьалкхен лоархIаме проблемаш къестаеча хьинарегIа дакъалоацийт царга. Цу тайпара, масала, укхаза вена хиннача рех цхьанне — вуза преподавателa — Эстонски ССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателаца А. Ф. Рютелаца хиннача къамаьлах гучадаьлар халкъа боахама Азербайджански института балхацара цIенхашттара кхоачамбоацараш, бухсоцаш, из лакхера дешара заведени дIа а йоаккхаш хьадар из дош.

«Москва, СССР Лакхехьарча Совета Президиуме». ХIара дийнахьа цу адресагIа эзар гаргга письмо доагIа. Дерригача лоархIамеча дешашта тIахьожам оттабу, уж хоадамболлаш цхьан кога тIа ца даьхача соцадац цар гIулакх. Почтага теркам тIабахийте хьож советски пачхьалкхенна кертелаттар. Эггара а лоархIамегIдола а актуальни а письмош цун балха истола тIа кхоач, царех де доагIар сиха а доаггIача хьисапе а кхоачашду. А. А. Громыкос цу письмой ю йоакхо кхетаеш я, хIана аьлча царга гIолла ховкх наьха дагардар, обществе хулаш латта кIоарггара процессаш.

Балха ди чакхдаьннад. Приемне заведующеца В. И. Колесниковца къамаьл ду оаха. «СССР Лакхехьарча Совета Президиума приемни массанена а хьайийлла я — тхо долча ва а хатта а йиш я моллагIча СССР гражданина. Укхаза хIаранега ладувгIаргда, хьехамца а гIулакхашца а гIо дергда. ХIаьта из иштта хиларца ба тха болх хала а, каст-каста нийслу шоаш бахача моттиге дош къоастаде а ца хьожаш, шоай бераш а долаш Москве ух цхьабараш. Техкача из дош городской е юрта Совете, шоай республике хийцца къоастаде дезаш а йиш йолаш а хул. Укхаза кхухьаш дола деррига а дехараш хилац кхоачашде тарлуш. Нийслу Iаьдала моттигера органаш бюрократаша, чиновникаша, волокитчикаша лелгдечоа духьалаяла низ ца кхоачаш юсаш а. Цу тайппарча хьале кхетаме дIадехараш хьаллацар нийса хинна а ца Iеш, динза даргдоацаш а хул. Сона хет, нахагара лерраглIа йолча политически правовойи культураца тарлуш йола хьинарера граждански позици эш хIанз нахагара».

СУРТА ТIА: 1932 шу. М. И. Калинин гражданаш тIаэцаш ва (Москверча М. И. Калинина музеера сурт). Б. Кавашкина репродукци.

ТАСС фотохроника.

ССР—ХАЛКЪИЙ ЮКЪАРА ЦIА

Советски Союз — дукхха къамаш даха кердача хьисапе йола социалистически пачхьалкхе хьаьйй В. И. Ленина юкъарчал доацаш кулгал а деш. Ший опытага, методологега диллача дукхха а къамаш даха Советий пачхьалкхе хьаяра ленински хьалхара этап бовргбоацаш боккха лоархIам болаш я, аьнна, белгалдаьккхар Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара хетаяь доклад еш новкъоста М. С. Горбачева.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце къамаш Iазапе лоаттадаь зIанараш йоха а еш. кхайкадир уж балах мукъадалар, цар шоай пачхьалкхе хьае бокъо хилар, безам бале дIакъаста йиш а йолаш. Эргаяьха хийцар халкъашта юкъера отношенеш, вIалла ца хиннача тайпара кердаяраш хьа а еш. Исторечухь хьалха хинна хIама дар къамаш къеста ца деш. массане а цхьатарра бокъо, нийсхо хилар. Цу отношеней кIийле яр боккъонца йола интернационалистски принципаш: доттагIал, вежарашха цхьана гIулакхаш леладар, дIа-хьа новкъостал дар, къамандар а интернационалъниндар а вIаштардар, интернационални долчоа хьалхле а луш.

Советий Ерригроссийски II-ча съездо болхлошка, салташка, ахархошка даьча кхайкарал тIа Россе дахача къамашта дIахайтар массанена а цхьатарра бокъо йолаш, хIаранеше ший пачхьалкхе хьае йиш хилар. Пачхьалкхе хьаеш, конституционни законодательство тIаэцаш Советий Iаьдало чIоагIа лорайора дерригача халкъий цхьатарра нийсхо, суверинитет хилара бокъо. 1918 шера январь бетта хиннача Советий Ерригроссийски III-ча съезде белгалдаьккхар «Советски Российски республика кортамукъа долча къамий Союз ларде а йолаш, Советски къамий федераци санна вIашагIйоллалга».

Ленински принципаш шоаш ма ярра хьахьокхаш яр 1918 шера Советий Ерригроссийски V съездо тIаийна РСФСР Конституци а. Из яр пролетариата диктатура пачхьалкхен хьалхара конституци. Кхыча Советски республикаша а конституцеш тIаэцача хана образец хилар цох. Цар цхьатарра принципаш хилар чIоагIа накъададьлар цаI йола Союзни Советски пачхьалкхе хьаеча.

Буржуазни историкаша дувцача тайпара, ССР Союз хьаяр ца ховш хинна хIама дацар. Исторически закономерность а, ший объективни бахьанаш а долаш хьахинна хIама дар из. Российски пролетариато лоаттабаьча классови къовсамо, ленински парте лостам а луш, хьадаь хIама дар из. Пролетариата диктатура а оттадеш, социалистически революце къам а яккхаро хьадир дукхха а къамаш чудоагIа цаI йола Советски пачхьалкхе хьаяра эша хьалаш. Советски халкъаш вIашагIтохар дIадоладаьр яр болхлой класс, цун авангард — коммунистически парти.

Мехка политически вахара а экономически отношеней а сферашка овлангара дена хувцамаш дир Октябрьски революце. Дукхха лаьтташ леладу помещикаш, боккхий капиталисташ дIабаларца эргадаьнна хувцадалар гIулакх — дIабаьлар къамашта юкъе хадданза цIур бехкаш хиннараш. Цу дерригне а таро елар кортамукъа дола халкъаш цаI йолча социалистически пачхьалкхен чухь вIашагI а теха, уж дегIакхуврдола а царна юкъе доттагIал хургдола а хьалаш хьаде.

Дукхха къамаш даха Советски пачхьалкхе хьахилара материальни бух санна лархIа йиш я вай мехка халкъашта юкъе дола исторически бувзамаш. Пролетарски революце социальни а къаман а Iоткъамах къалхардаьхача халкъий вахара хьашташа дIадех уж бувзамаш кердача, социалистически кIийлен тIа массе оагIорахьа чIоагIделга. Боккха лоархIам болаш дар кхы цхьаькха: дерригача халкъаша цхьана низ тIабахийтача мара меттаоттабе йиш йолаш бацар империалистически тIемо бохабаь халкъий боахам. Цхьабакъда, из даь дита йиш йолаш дацар гIулакх, исторически лоацача юкъа Iилмани техникан ларда тIа хьакхолла езар кердача общества материально - технически база.

Советски республикаш шоайла кхотаялар хиланза даргдоацар долга хьа а хьокхаш, В. И. Ленина 1920 шера белгалдоаккхар... цкъадале, тIема кийчонга диллача шоайла тоъал чIоагIагIйолча империалистически пачхьалкхенаша го баь йола советски республикаш шоайла айхха бувзам боапаш яха йиш йоацалга, шозлагIа-дале, империализмо дохадаь къахьегама низаш меттаоттадара а къахьегамхой хьал-таро тоаяра а советски республикашта юкъе айхха экономически бузам хила безалга, кхозлагIа-дале, дерригача къамий пролетариато доалдеш бола машаре боахам хьабе безалга.

1922 шера 30 декабре хиннача хьалхарча Советий Ерригсоюзни съездо чIоагIдаьд союзни советски пачхьалкхе хьаяра гIулакх. Съездо тIаийцай СССР хьаярах йола Декларации Союзни Договори. Декларане тIа белгалдоаккхар. ССР Союза цхьатарра бокъонаш йолча халкъаша шоай лоIамагIа вIашгIъелла объединени йолга, хIара республика ший лоIамагIа Союзера арaяла бокъо йолаш йолга, ерригача социалистически республикай цунна юкъеяха йиш йолга.

Дукхха халкъаш дахача Советски пачхьалкхене леррагIа чакхйоал дерригача къамаш, расаш, цхьатарра бокъонаш йолаш хилара ленински принцип. Буржуазничунна тара йоацача советски демократе дерригача къамашта таро лу общественни вахаре хьинаре дакъа лаца. Дукхха къамаш даха Советски пачхьалкхе хьалъяра тIехьа парте мел яь решенеш В. И. Ленина даьвтевски пачхьалкхе хьалъча хьехамий ларда тIа латт.

СССР хьахилара вож лоархIаме ленински принцип я халкъаш (республикаш) шоай лоIаме а кортамукъа а дуккхача къамех йолча пачхьалкхене вIашагIкхетар. Ленина яздаьд: «Вайна еза цхьан къамо вокханна цхьаккха тайпа низ бергбоаца союз, бизза тешам хилара, вежарашха цхьоагIо хилара кIийлен тIа хьаяь хила еза союз», яхаш.

«Кховзткъе итт шу вIалла дукха ха яц дуккхача бIаьшерашка хьахулаш хьайоагIача дунен цивилизаце. Бакъда Сийлахь - боккха Октябрь котбаьнначул тIехьагIа вай мехко яьккхача хана карагIдаьннараш миссел хIамаш даь ха историна йовзаш яц», — аьннад М. С. Горбачева Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дизара хетаяьча торжественни заседане ше яьча доклада тIа. Цу карагIдаьннараштa юкъе да дуккхача къамех латта Советски пачхьалкхе хьаяра а дегIайоалаяра а ленински принципаш практически кхоачашъяь хилар а. Исторена бовзаш бац иштта лоацача хана вай мехко санна къамаши халкъаши массе а оагIорахьа дегIадоаладара иштта дукха хIама даь кхы цхьаькха мохк. Шоай опыта тIа Советий мехка халкъаш тийшад цхьан союзе вIашагIкхетарах шоай низ совбоалаш, социально - экономически сихагIа дегIаухаш хиларах.

Вай доккхал де бокъо я мехка дерригача къамий къахьегамхой юкъарча цхьан мугIаре а латташ хьалха мехка къамий йистошка даьха, бIаьшерашка баьде лоаттадаь халкъаш, капитализмал тIех а даьнна, социальни прогресса лакхаленашка кхачарах. Из къаьгга бакъдеш я нохчийн гIалгIайн халкъий кхел. Пачхахьа Россе тIехьайиса къаман йист, лоархIаш хиннача, нохчийн гIалгIайн шоай йоазув доацаши 99 процент бараш дешанзеи а хиннача. Нохч-ГIалгIайченах Советски Iаьдала шерашка Къулбаседа Казказа йоккха промышленни район хиннай. Доккхий хувцамаш хиннад мехкдаьтта промышленносте. Из Iалашъяьй эггара кердагIча машинашцеи оборудованецеи. Мехкдаьттан мехкдаьтта химеи дукхха тайп-тайпара продукци лоаттаю республико. Хьахиннад промышленноста керда доакъош: машинашъю, химически, энергетически, яйгача, кхачан, кхыдараш. Советски Iаьдала шерашка промышленни производства боарам 100-ззанел а тIехбаьннаб. Нохч - ГIалгIайчен промышленни предприятешка хьаяь продукци экономически дегIадаьхкача дуккхача мехкашка хоатташ я, из дIайохийт 40-нел дукхагIча доазол дехьарча пачхьалкхенашка а. Доккхий да юрта боахаме хинна хувцамаш а. Хьалха тIехьадиса къаьсткъаста хиннача единоличниболахамашта метта республике хьахиннад вай ханарча техникапа Iалашдаь доккхий социалистически боахамаш. Советски Iаьдал латтача шерашка Нохч - ГIалгIайчене культура дегIаяра хьакъехьа мехка хьалха латтача автономни республикех цаI а хинна дIаэттай.

Дуккхача къамех латтача Советски Федеративни пачхьалкхен хIанзарча этапе дегIаахара керттера тенденци я цун интернационални союзни цхьоагIо чIоагIъяр. КПСС Программа тIа (керда редакци) цунца дувзаденна аьннад: «эггара лоархIамеча декхарех цаI а лерхIаш парте хьалхашка доаккх — дуккхача къамех латта цаI йола союзни пачхьалкхе мамогга чIоагIъяри дегIайоалаяри. КПСС-о тIехьа тIайоагIача хана а леррагIа къовсам лоаттабергба местничестваси къам къаста гIертареи моллагIча а гучадаьннача гIулакхашта духьала, цунца цхьан ханна хадданза йоакхо а ергья, халкъа юкъара декхараш кхоачашдеча дIахойодача хана республикай, автономни областий, автономни округий лоархIам лакхбара... Социалистически федератизман демократически централизман ленински принципаш творчески юкъейоалаяра кIийлен тIа тоалургья дерригача советски халкъа, хIара къамани халкъеи хьашташха къамашта юкъерча гIулакхий формаш».

Таханара интернационализм — из эггара хьалха цун дерригача халкъаша тешаме, дог цIена, бизза пайда луш къахьегалга, пачхьалкхен юкъара хьашташ ведомственни, моттигерча хьаштел тIех оттаде хар, цаI йолча халкъа боахама комплекса болх нийса вIаштIехьбаккхар, общество революционни хьисапе эргаяккхарца ювзаенна ерригa проблемаш кхоачашъеча хьинаре дакъалацар да.

Л. ДИДИГОВА,
Грозненски мехкдаьтта института КПСС исторе кафедра доцент, исторически Iилмай кандидат.

Вай—интернационалисташ

ДОТТАГlЛЕН ОВЛАШ

1987 шера 15-гlча сентябре арадаьннача «Сердало» газета тlа яр «Къамандар а интернациональнидар а вlаши нийса тарде» яха Х. Х. Бокова статья. Цунах лаьпа сайна хетар ала безам ба са а.

Ховш да, вай мехкара кагий а доккхий а къамаш барттайна, шоай говзал, хьаькъал дlа-хьа телаш, дахаш хилар. Белгалдаккха леза цу къамий барт тоабеш, царна новкъостал деш, цар культура лакхъеш дукхача хана денз эрсий къам хьадоагlалга. Массе а хана Россе дахача къамашта вошал деш, моастагlех уж лорадеш хиннад из.

Октябрьски революци яьнначул тlехьагlа массадола къам паргlата даьлар, доладир цар керда вахар. Атт дацар социализм хьаяъе, къайлагlа латаш бар классови моастагlий, керда вахар дохаде гlертар уж. Царна духьал къовсам лоаттабеш, шоай вахар дlаделар дукхача къамий наха.

Бицбала йиш яц 1941—1945 шерашка хинна Даймехка тlом. Барттайна къамаш духьал далар бахьан долаш, эшабир моастагlий — фашисташ, котбаьлар советски нах. Вайна ховш ба, цу тlем тlа дукха нах байна хилар. Цу халача хана къамаша хьахьенхар шоашта юкъера чlоагlденна доттагlал.

Бе-беча къамех бола нах юкъе боацаш цхьаккха а коллектив яц вай мехка. Шоайла вlаши безаш, тlехьависачоа новкъостал деш, хьаьнала къахьегаш да советски къамаш. Паччахьа хана хала лийнна гlалгlай къам, хlанз чlоагlа дегlаденад. Хlара шерра тоалуш боагlа боахам, лакхлуш латт культура, дукха ба дийша нах.

Сунженски районерча Орджоникидзевски № 3 йолча юкъерча школе гlалгlай бераштa хьехаш ба: эрсе Рогаль Калерия, эрмало Асатурян Сусана, нохчо Ибрагимов lийса, хlире Шоева Земфира, черсе Ахиев Руслан, украинка Галушко Людмила, гlалгlа Чаниева Роза, иштта кхыбараш а. Юкъера доттагlал чlоагlдеш эрсий метто чlоагlа новкъостал ду царна, вай мехка дахама дукххача къамий шоллагlа бола наьна мотт а хинна дlаэттаб из.

Вай республике нийслу, шоай къаман дар мара ца лоархlаш, из хьалсувсадеш бола нах. Цу тайпарча нахаца къовсам лоаттабе беза. Уж тlехьадиса гlулакхаш леладечарех дукха дийцад пленумашка, конференцешка, собранешка, сходашка. Къахьегаш бола нах духьала ба цу тайпарча ийрчача хlамашта. Вай арахьарча моастагlашта дезаш дар да къамашта юкъера барт эгlар.

Гlалгlашта юкъе хlанз нийслу харцахьа дола, тlехьадиса гlулакхаш: пхьа лехар, кхелаш яр, кхалсагах урдув даккхар, дукха истий кхувлар, кхыдараш а. Паччахьа хана чlоагlденна хlамаш да уж, цхьабакъда, вай хана уж леладе мегаргдац, хlана аьлча царех доккха зулам доал. Зулам даьча сага, Советски lаьдало, законо оттадаьча тайпара доагlаш дола таlазар ду, хlаьта дlаяхача замах уж гlулакхаш дукха теркалдеш хиннадац.

Гlалгlай мехка эрсий, кхидола къамаш даха геттара дукха ха я. Гlалгlай доттагlий, хьаьший болаш дукха хиннаб царна юкъе нах. Бакъдар аьлча, хlанз а оалаш да «кlалбаьхараш», «хьатlабаьхкараш» яха дешаш. Уж дешаш шоайла къоастадича нийса хургдац, цар маlан нийса ха деза. Бахача наьха бокъонаш пхьатарра я. Советски lаьдало къамашта юкъе нийсхо лелаю. Хlара къаман хьаькъал, дикал, говзал, массанега а кхача еза. Тlаккха аттагlа хургда КПСС XXVII-гlча съезда решенеш дикагlа кхоачашъе.

Т. ХАШИЕВ.
Орджоникидзевски № 3 йолча юкъерча школа хьехархо.

ДАГАРДАР— ГУЧЧАХЬА

Шу чакхдоал. Хlаране ший балха итогаш ю ха я ер. Укх шера хlара беттача lаттагара 4500 килограмм шура йоккхаргья, аьнна, дош деннадар аз. Хlаьта 10 бетта хьалхашка оттадаьр тlехкхоачашде а вlаштlехьдаьннад са. Цу юкъа хlара lаттагара 4940 килограмм яьккхар аз. Цхьайтта бетта хьокхам дlакхоачабаьб — 5000 гаргга килограммага.

Хетадала мег: кхычарел дикагlча хьалашка я из, аьнна. Царел тlех аьттув болаш хlама дац, балха йоккха опыти са сай вlагlар уж долаш санна хьайбашта lунал дари мара.

Иштта шоай доаханна lунал деш, шоай балха моттиги сийн лакха лоаттаде гlерташ дукха дояркаш ба сона уллув. Цудухьа цар производственни хьокхамаш а ла лакха. Къаьстта аргла аз сайца социалистически яхь лелаеча Сагова Маремах. Дукха ха я цо тха ферме къахьега. Марема лелаю «Республика заслуженни хьайбаш леладер» яха цlи. Шера план кхоачаш а яь, 1988 шера чотах къахьегаш я из хlанз. Хlара lаттагара 3500 килограмм шура яккха, аьнна, дош деннадар М. Саговас. 11 бетта из кхоачаш а дир цо. Иштта дикача толамашца шу чакхдоаккхаш ба тха кхыбола дояркаш а. Тlехьаюсаш цаl тхона юкъе. Хlаране кхоачашъю планаш. Дукхагlчар — шоай социалистически декхараш а.

Цудухьа хlара бетта, хlара квартала паччахьалкхенга шура йохкара планаш тlехкхоачашъеш хьайоагlа тха ферма. Хlанз юкъера лаьрхlача дийнахьа - буси 8 килограмм совгlа шура йоаккх тха ферме хlара кхоабача lаттагара. Тха коллектива дош да — хlара lаттагара шера йоаккха шура 3500 килограммага дlакхачийтар.

«Шура — lатта метта бихье йоалл», йоах халкъа кицо. Да а да из иштта. Укх шера санна дика доакъарца lалашъяь хиннаяц тха ферма сона дагайоагlача хана: —ший ханнахьа а кердача технологе дlа ма деххара а чуелла 2900 тонн башха дика сенаж, 2900 тонн силос, шортта хьажкlий гlад, 1300 тонн доакъара буракаш, ча, йол, концентраташ. Хlаьта а хьалха санна: «долаш ма дий ер», яхаш шедолчча тайпара хьаьш чу кхувсац оаха доакъар. Хlара килограмм цехе гlолла чакхйоаккх. Чам болашагlа хургйолаш кийч а йий мара лац оаха из хьайбашта. Шурийна «камаьршагlдараштa» дукхагlа а луш, комбикорм а лу. Хlаьта ший ханнахьа хий молделга, детталга, кlалхьарцар хувцалга, кхыдола lунал-м аз дувца а дувцац.

Цхьаькха а да сона белгалдаккха ловш. Цхьана балха боахкача наха юкъе бакъдар духхьала дlа а ца оалаш, кlал гlолла йоахараш дувцаш хилча, цаl шоллагlвар lотоlаве гlерташ хилча коллектива гота дерттlа дlаяха моттиг хезаяц сона. Наха юкъера lы цlена а сийрда а, дикача дезала юкъе санна, хила еза. Иштта хет сона тхоай коллективера lы. Цу гlулакхо тхона новкъостал ду халонаш эшае, балханара безам совбаккха. района фермашта юкъе хьалхара моттиг дlа ца хеца а перестройкава тхоай дакъа юкъедахьа а.

М. ТЕМИРХАНОВА.
«Назрановски» совхоза Наьсар-Кертерча отделене ферма доярка.

ШИЙЛА Я

Хьамсара редакцl! Дукха ха я оаха садетта. Ер кхоалагlа шу да газацара гlулакх вlаштlехьа ца доала. Доккха lазап да оаха озар. Хlанзле а кlезигъеннай тхона хьахеца газ. Хьа ца йоагlача маьха я из. Пишка уллув хьо дlаэттача а дегl дlохдаллал йlовхал хьаягlац цох. Газ хьа ца хеце а цунах боагlа мах биззa дlаэц тхогара «Сунжамежрайгаза» контора болхлоша. «Экономи» яхаш цхьа дош да цар хьалхадоахаш. Аьхки е мегацарий из «экономи»!

Сарралца барзкъа lодаккха йиш йоацача шийлача помещене болх а бай, чувеча цlагlа а шийла хилча фу де деза оаха? Хlаьта берий беша а шийла я, дукхагlа йолча хана бераш цамогаш а долаш цlагlа дитта дезаш хул.

Тхоашкара хьал тхона тхоашта мара ховргдолаш дац.

Шо оарцагl ца доале, вочa хьал тlа да тха гlулакх.

С. ОЗДОЕВА,
М. ПОЛОНКОЕВА,
(верригаш а Сунженски района Троицкая яхача станице вахаш вола итт саг. ва письмона кlал кулг яздаьр).

КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН

«Терек» объединенена чуйоагlача шоллагlча филиале дика йовзаш я Амаева Марема кулгалдеча обойщиклй бригада коллектив. Цо хlанз хьадеш дола «Анис» яха букъбетта кlаьда гlандаш, кlаьда креслаш бахача наха чlоагlа хоатташи дика дlаэцаши да. Хlара дийнахьа бригада хьаlу 230—300 гlанд, 240—250 кресло. Из планал дикка дукхагlа хул. Цудухьа хьалхарчарца рапорт деннад цо пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъярах. Цунна еннай карара кара тела Цlе вымпели хьалхара ахчан премии.

Бригадни подрядагlа болх беш я коллектив. Цу кердача метолагlа болх бе йолаелча дена цхьан нарядагlа, хlаране къахьегаме лоацача даькъа коэффициентага хьежжа алапи ийдеш ба берригa обойщикаш. Цу гlулакхо совбаьккхаб болхлой материальни безам, хlараваp тlатlа дикагlа къахьега гlерт, чlоагlъейнай къахьегама дисциплина.

Хlанз Марема кулгалдеш йола бригада къахьегача цхьоалагlча цехера берригача мастераша, бригадираша шоайла айхха бувзам лоаттабу, болх тlа-тlа тоабара наькъаш лехаш шоайла дагабувл. Цунца чlоагlлу царна юкъера доттагlал. Иштта вlаши бувзамаш леладеш бригадираш, мастераш хилара доккха беркат доал уж керте латтача коллективашта я.

Керттерча даькъе станочни отделене коллективо къахьегарга хьежжа мара дlабаха йиш йолаш бац Амаева Марема кулгалдеча бригада болх. Хlана аьлча, цу отделене станочникаша лоаттаю цун бригадерча обойщикашта эшаш йола бийдал: креслаш хьадара эша комплекташи гlандаш кийчдара эшаш йола рамилгаши. Шоашта ма эшша бийдал лоаттаеча станочни отделенерча Галай Евгений Дмитриевич, Еремин Василий керте латтача станочникий бригадашта чlоагlа баркал, яхаш я Марем Магомедовна.

Балха ди чакхдаьннад. Цхьабакъда, балхара цlаяха сиха яц бригада кулгалхо, къахаьегама ветеран. Кхоана ший бригадо бе беза болх белгалбоаккх цо, сихха эшаргйолча заготовкашта заявка лу.

Цу лостамагlа lалаьмате дика болх беш я Амаева Марема кулгалдеча бригада Совет а. Цунна чубоагlа бригадера дикагlбола производственницаш Петровская Марина, Соломатникова Антонина, Швайко Наташа. Дерригa дукъ бригадира дlатlа а ца дехкаш, шоай коллектива болх ритмично дlабахийтара шоай низ кхоачар ду цар. Бригадерча болхлошкара доагглаш дар хьадех, эшаш дола гlо-новкъостал ду. Цудухьа хlара ди хьинареча къахьегамца белгалдоаккхаш болх беш ба бригадера обойщикаш.

Бригадана керте латтача Амаева Марема чlоагlа сийду предприятерча болхлоша, кулгалхоша. Тха хьехамча, аьле мара цlи яккхац цун бригадерча мебельщикаша Хlаьта Маремана лоацца характеристика а луш цеха начальника Лорсанов Ахьмада аьлар:

— Тха эггара дикагlйола бригадир, — башха-дика производственница, общественница, тешаме новкъост, толашагlйола организатор я Амаева Марем. Уж да кlоарга маlан дола дешаш.

Цун хиннача хьехамча, цул хьалха цу бригадана керте лаьттача Соломатниковa Антонинас Марем Магомедовнах аьлар:

— Чlоагlача бе дlаеннай аз дуккхача шерашка айса кулгалдаь йола бригада, цу тlехьа со гlалат яьннаяц, цунах аз чlоагlа доккхал а ду.

Хьаьнала къа а хьегаш, ший декхараш массаза цlена кхоачашдеш даьнна сий да коллективе цун даьннар. Ше бригадир я, яха уйлаш а йоацаш, бригадерча мугlарерча болхлоел ше тlехьайисар кхераш санна, царна уллув дlа а этта хьинаре къахьег цо. Долче, цо доагглаш дар хьадех болхлошкара. Цудухьа я из коллективе шиш болаш а, чlоагlа лоархlаш а. Юкъерча дегlара, ханага диллача нийсъенна йола саг, хоза безаме, хьатара бос болаш йола шоай бригадир йоагlаш гича «вай Мария йоагlаш я» йоаккх цар шоай кулгалхочун цlи. Ший балхах тlехдика кхеташ яле а, коллективерча къахьегама ветеранашца каст-каста дагаювл из шоай болх тоабара хьакъехьа. Цудухьа из гlалат яьнна моттиг нийслац цун бригаде. Цо ког гlортолга а еш, доккхал а деш бола производственницаш кlезига бац обойщикий коллективе. Царех ба къахьегама ветеранаш кагирхой хьехамчаш бригада профгруппорг Алиева Аида, Османова Банат, Петровская Марина, Мацаева Бирлант, кхы дукха бараш а.

— Тха предприяте меттел ерригача объединене а кагирхой дикагlйолча хьехамчех цаl лоархlаш я Марем Магомедовна, — яхаш дувц цунах филиала директора Мацаев Шахид Махмудовича. Из бакъдеш дукха да укхаза. Масала, укх тlехьарча шерашка дукха керда болхлой баьхкаб Марема кулгалдеча бригаде. Кlаьда креслаш арахеца доладича денз шозза йоккхагlа хиннай цун бригада. Хlанз цига къахьегаш ва 31 саг. Царех 18 болхло обойщикий говзал керда караерзаяь ба. Царех дукхагlдараш lомабаьр Марем Магомедовна я. Царех я къона обойщица, комсомолка Кантаева Роза, Хамидова Зара, Аддурзакова Марет, Махамашева Эльва, кхы дуккха бараш а. Хlанз уж яхье хьалха латташ ба.

Лакхе мел доаладаьча масалаша къаьгга хьахьокх даим яхье хьалха латташ бригада коллектива балха тlа аьттув боахаш дар фуд? Цу даькъе керттерчарех лаьца дувца дукха да: кхетамца вlаштlехьбаьккхаб бригада болхлой къахьегами царна юкъера социалистически яхьи, шерра цайда ийбу дикагlйолча опытах, яхье баьннараша доахача къахьегама толамий денна итогаш а еш, дlадовзийт массанена а, цхьа барт - цхьоагlо йолаши демократични къестаду деррига дешаш. Лоацца аьлча, бригадера хlаравар шоай коллектива сий лакха лоаттадеш ва.

Бригадерча моллагlча болхлочунна гlо-новкъостал эшаш моттиг хилча ший дезала санна цар йоакхо ю Марем Магомадовнас. Цхьацца бахьан а нийсденна цlагlара хьалаш во долча болхлошта, сиха оарцагlа а яьле, филиала кулгалхошка царна новкъостал дайта дукха моттигаш я. Коллективера моллагlвола саг цамогаш а хинна больнице кхаьчача, хадданза цунна тlехьалатт Амаева Мареми цун бригадера болхлойи.

Бригадана доагглача хьисапе кулгалдарах, хьинаре болх барах ший декхараш кхоачашдаьяьннарг лархlац Марем Магомадовнас. Юкъарча балха тlа а хьинаре дакъа лоац цо. Цкъа санна дуккхаза хийржай из предприяте профкома, халкъа тlахьожама группа, новкъостий суда членалла. Цу даькъе шийна тlадехка декхараш цо дизза кхоачашду.

Бригада кулгалхочунна карагlдийннача дикача гlулакхий лакха мах баьб Даьхено. Цун наькха тlа лепаш я Къахьегама Сийлен кхоалагlчен шоллагlчен степена ши орден, ленински юбилейни медаль, «Социалистически яхье котъяьннар» яха массехк сийлен Знак, «Пятилетка ударник» яха шиъ сийлен Знак. Марема цlи дlаязъяьй предприяте сийлен книжка тlа. Цунна еннай «СССР хьун промышленноста отличник» яха сийлен цlи. Хlаьта цунна тийнна Сийлен грамоташ, ахчан премеш, кхыдола маьхера совгlаташ дукха да. Коллективерча берригней а дакъа доал царех, — оал Марем Магомадовнас. Цхьабакъда, цу совгlаташа дукхагlа дlадехалга дика кхета а деш, тlа-тlа хьинарегlа къахьегаш хьайоагlа Амаева Марем.

Б. КОСТОЕВ.

Саратовски область. Мехка йоккхагlйола энергетически комплекс хьалъеш латт Балаково яхача городе. Цунца цхьана «дукъ удаш» хьалъяьнна ГЭС, теплоэлектроцентраль, хьалъеш латта атомни гидроаккумулирующи станцеш. АЭС харгlа ГЭС, ТЭЦ хlинца болх беш я.

СУРТА ТlА: АЭСа кхоалагlча энергоблок хьалъеш.

Ю. НАБАТОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

1 январе—Куба Республика къаман цlей

Кубински халкъ ший къаман цlей — паргlато яккхара Ди дезде кийчлуш да. 1959 шера 1 январе Батиста американски lаьдалагlара режим йоха а еш, котало яьккхар Кубински революце. Кубай историе чухь дlайолаелар политически, социально-экономически, культурни радикально хувцамаш дахьаш йола керда этап. Революцел тlехьагlарча шерашка тlехьайиса аграрни мохк хиннача Кубах лакхача боараме дегlаена промышленности юрта боахами бола паччахьалкхе хиннай. Республикас тахан арахец станокаш, машинаш, хьаю чоалхане электронни оборудовани; толаме дегlайоагlа энергетика. Хоа а луш дика хlамаш карагlдаьннад Кубана образоване, унахцlено лоаьяра доакъошка а. Толаме дегlадоагlаш да.

Архивни **сурта тlа:** Фидель Кастро (центре) ший соратникашца цхьана.

Пренса Латино—ТАСС сурт.

ХЬАЬКЪАЛА НИЗИИ КОТАЛО

Советско - американски паччахьалкхенашта керте латтараш Вашингтоне вlашагlкхетар чакхдаьнначул тlехьагlа цхьадолча малхбузеневропейски мехкашка гlолла лийнначул тlехьагlа США паччахьалкхен секретарь Дж. Шульц укх тайпарча выводага кхаьчав: КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачеви США президента Р. Рейганеи кlал кулгаш яздаь гаьна кхетар юкъерча боарамен кlезигагlен дола ракеташ (РСД—РМД) дlаяхара хьакъехьара Договор США союзникаша хьаллоацаш а могадеш а да.

Практически лаьрхlача цхьан тайпара я а я Договора кlал кулгаш яздарах малхбузенъевропейски правительствай йола реакци. Англе премьер - министра М. Тэтчера аьннад: «Шеко йоацаш да 8 декабрь исторически ди хинна дlаэтталга Советски Союза, Европана, Вlашагlкхийттача Штаташта. Договор ше позитивни хинна ца lеш, из иштта гаранти луш а да, хургйолча переговорашка нийслургйола халонаш дlайоахалургхилара». ФРГ канцлера Г. Кола дешашца аьлча, «СССР-ен США-и кулгалхой вlашагlкхетар историена юкъе гlоргда, хlана аьлча цунах хьахиннар герзаш дlадахара эггара хьалха бокъонца хьаьь соглашени йоландаь». Франце премьер-министра Ж. Ширака аьннад Вашингтоне кlал кулгаш яздаьча Договорах из исторически этап а бокккача лоархlаме событи а я, аьнна.

Договора кlал кулгаш яздар могадора малхбузенъевропейски кхыча правительстваша а. Лоацца аьлча, укхаза хиннар фуд аьлча, из да ше цаl мара деце а, США-нен цар европейски союзникаштен юкъера «Атлантически солидарность» оалаш яр милитаризма ларда тlа а ца хулаш, машарген герзаш дlадахарген бодача наькъ тlа хьахинна хилар. Из, доазол арахьарча кепайоазон дуккхача органаша белгалдоаккхаш ма хиллара, кердача политически уйлай котало, хьакъала низий котало хинна дlаэттад.

Из ишта дале а хетадала дагlац РСД—РМД дlаяхара хьакъехьара Договор малхбузенъевропейски мехкашка массанахьа а иштта цхьа барт болаш хьаллаьцад, аьнна. Цхьадола политически гlозараш советско-американски соглашенена раьза дац — Советски Союз Малхбузен Европага герз lодиллийта лерхlаш я ала, гlерташ. Франце оборона министра А. Жирос аьнна, из Договор гитлеровски агрессена никъ хьабийлла болча 1938 шерарча Мюнхенски барта тара ба.

Бакъда, Договора кlал кулгаш яздар а, натовски правительстваша из хьаллоацаш хилар а вlалла лархlа дагlац герзаш lоаделга тlехьашкахьа юхалостадаьд.

ДУНЕ ЦХЬАН КlИРАГlА

СССР-ал тlех тlема кийчо хилийта гlертарах, «низа позице тlара» цунца гlулакхаш леладе гlертарах Малхбузехьа юхабаьннаб, аьнна. НАТО совета тlехьарча сессе коммюнике тlа дlаяздаь да, блока тlа гlоллара партнераш «сдерживанеи» гибкое реагирование» яха стратеги ца талхаш лоаттаяра тlехьа хилар. Хlаьта из, ховш ма дий, ядерни герз юкъедоаладара ларда тlа латташ да. Натовски мехкашка биззача боараме чакхйоаккхаш латт ядерни моллагlдар саннеи дола герз дукхагlа хилийтара программа.

Хlаьта а, ядерни боацача машаргахьа, зlамига бале а, эггара хьалхара гlа баьккхаб. Из да СССР принципиальни машар безара политиках, «Нью-Йорк таймс» яхача газето белгал ма даккхара, ядерни кхерам кlордабаь кlаьд денна долча халкъий лоlам дlахо теркал ца беш малхбузен правительстваш lе йиш йоацилгах хьахиннар.

ДОГДОАХИИТАШ ЙОЛА ИТОГАШ

Кхаь бетта тlатеllа болх баьчул тlехьагlа Нью-Йорке чакхъяьннай ООН Генеральни Ассамблея сесси. Цун белгала хилар фу дар аьлча, из дар вай ханара эггара актуальни дола дешаш къоастадара даькъе дунен халкъашта юкъе дувцар вlаший кхетадеши цхьана гlулакхаш леладеши хилар. Из хьахьекхар, массала сессе могаьча дукхача резолюцеша, уж тlанйцар консенсуса ларда тlа, вешта аьлча берригa доакъошхой раьза хиларах голосовани ца еш, Кхыча дешашца аьлча, гlожа конфронтационность яцар, хьалха хиннача ООН дукхача форумашка санна. Кхета деш ма хиллара, цхьадолча принципиальни дешашта чlоаггlа къовсамаш хилар хlанз а. Из деча хана дунен халкъашта юкъерча сообществаца, масса хана а санна мара, цхьана гlа боахаш яцар Вlашагlкхийтта Штаташ.

Сессе бlарчча хьанйицача льатта беркате хьал — Советски Союзон ерригача социалистически содружествай машара политикана тlадерзадаь, дунен халкъашта юкъерча вахаре позитивни гlулакхаш леладеш мел дечох хьахинна хlама дар. Хlанзарча хана вайна хилча билкъахьа хетар, ядерни боацача машара наькъа тlа коллективни цхьана гlулакхаш леладара аьттув болаш хилар дар.

Сессе болх дlаболалуча хана цу хьакъехьа «Ядерни боацача машара реальности гарантии» яхача М. С. Горбачева статья тlара уйлаш белггала гуш холуш хиннаяле из чакхйоаллача ханара этап паччахьалкхенашта керте латтараш вlашагlкхетарца нийслуш яр. Вlашагlкхетарах хьахиннаб, цу даькъе гаьна кхетар юкъерча боараме а кlезигагlа а дола ракеташ дlаяхара хьакъехьарча советско - американски Договора кулгаш яздар а кердача наькъех, кердача уйлаех хьахинна хlама да. Дуне тийшар: ядерни герзаш дlадаха йиш хиларах.

Долче, хила йиш йолаш да-кх цхьаькха доккха хlама а — вlалла хургбоацаш адамлен вахара юкъера тlом дlабоаккхилга.

Сессе лоархlамегlа дарех документ, лархlа бокъо а йолаш лархlа йоагlа дунен халкъашта юкъерча машареи кхерамзлени дерригa чулоацаш йолча система хьакъехьарча дешах йола резолюци. Цу тlа ба цаl йола массанех юкъара кхерамзле lалашъяра, машара политически средстващца, нийсача ларда тlа дунен халкъашта юкъерча гlулакхий ерригача сферашка а еш lалашъяра, низаш тlадерзадара ерригача паччахьалкхенашка бола тlахьехам. Белгалдаккха доагlа духхьал цу дешах дувцача хана кердача уйлай къаначарца, кlоаргга овла белла хьалхагlе тешаш хиннача хlамашца льатта къовсам къаьгга хьагучабаьнна хилар. Цу резолюцена чlоагглa духьала хилар США-и цар цхьабола союзникаши, бакъда уж кlезигагlа бар раьза болаш хиннарел.

Герзаш дlадахара дешаш бlарчча хьанйицача керттера хилар сессе балха тlехь. Цу хьакъехьа ерригa а тlанйцараш 63 резолюци яр, цу даькъе космически арена милитаризаци елга дlадаккхаран ядерни кхерам дlабаккхаран тlаерзаярараш а йолаш. Цо цlаькха а хьахьокх, Советски Союзо дlакхайкадаь де дезараш мел чlоагlа вlаши тарлуш да адамленна дагадоахкарашца.

ПАЛЕСТИНЦАШ ЮХАТОХА МОГАРГДАЦ

Ши кlира совгlа ха я шоай боарамашка диллача цlаккха ца хиннача тайпара Израила оккупаци яьча lарбий территореш тlа палестинций выступленеш йола. Наха дукхагlа дакъа лаьцад, ма дарра аьлча, халкъа восстани я ала а йиш йолаш, Газа секторен Иордан яхача додача хин. Малхбузехьарча берда йистен. Уж выступленеш дlаьржай иштта оккупаци яьча сирийски Голански лакхленашка гlолла а. Израильски салташа беча lоткъаман деча низаштен духьалара демонстрацеш чакхъяьннай Израила ший территореш тlа а.

Тель-Авива доалдеш йолча сионистски верхушка болам дlабаржаро кхераярах бе герз доацаш болча наха духьала йоах эскарен полицен подразделенеш, бронемашинаш, вертолеташ. Карателаша машареча демонстранташта герзаш детт, бlаргех хий ухийта газ чуйола гранаташ етт, хьаьмча чхьонкараш етт, дукха нах лувцаш чубехк. Набахтенаш хlанз хьалйиза я, цудухьа израильски lаьдалаш сихха концентрационни лагераш вlашагlйохка доладеннад яьссаленашка. Итташ боабаьраш, бlаьш човнаш хиннараш, эзараш израильски набахтенашка чубехкараш — иштта я къизача репрессеех хьахинна итог. «Из бахьан долаш, — хоам баьб Иерусалимерча репортажа тlа Си-би-эс яхача американски телекомпане корреспондента, — демонстранташ кlезигбеннаб, хlана аьлча лийца нах дукхагlа хиннадаь».

Тель-Авиво духьале ю кхыча мехкашкара корреспонденташ демонстрацеш йолча районашка ца кхачийта гlерташ, цига сурташ дахийтац. Оккупационни lаьдалаша бехке бу выступленеш вlашагlйохкарах «подстрекателаши» экстремисташи». Ма дарра аьлча, палестиний халкъа восстани — 20 шера lарбийи палестинцийи лаьтташта Израила бокъо йоацаш оккупаци ярах, бахача наьха бокъонаш ца хиларахи уж къе бахаш хиларахи, кхоанен перспектива вlалла йоацаш уж хиларах хьахинна хlама да. Из да— къаман самобытность, дlаяла йиш йоаца къаман самоопределене бокъо, ший лоlаме йола шоай паччахьалкхе хьаяра йола бокъо палестинцашкара дlаяккха оккупанташ гlертарах хьахинна хlама.

Израильски оккупантий зулмаша чlоагlа эгlазбигаб нах дерригача дунен тlа. Кхыметтел американски кепайоазув а, Израила оагlув даим хьаллоацаш доллаше а, ший хьалхарча оагlош тlа кепаетт Израила дlалийцача территореш тlарча а цхьайолча израильски городашкарча а событей хьакъехьарча хоамашта.

Укх деношка ООН Кхерамзлен Совето резолюци тlанйцай, оккупаци яьча lарбий территореш тlа Израила лелаю политика харцъеш, бахача наха духьала герз доахаш лелаю политика харцъеш. Белгала да укхаза а, хьалха дlаяхача хана дуккхаза а санна, Вlашагlкхийтта Штаташ голосовани ца еш юхаялар, ма дарра аьлча, антиарабски альянсе гlоллара стратегически союзник йир хьаллоацаш хилар.

Дунен сообщества лоlам теркал ца а беш, Тель-Авиво дlакхайкадаьд, «аьшка бий а бетташ» духьала еш йола восстанеш йохаяра а «порядок оттаяра а» хьакъехьа. Цхьабакъда палестинцашта дагадар дохаде могаргдац. Къиза лувцаш нах чубехке а, уж израильски гlаьрахошта духьала, шоай кхела бакъахьа хетар шоаш дара йолча бокъонна тlехьа дlахо къовсам лоаттабергболаш ба.

Николай ПАХОМОВ,
Юрий РОМАНЦОВ,
Георгий КУВАЛДИН.
(ТАСС).

Къахьегама товариществай бюро

Дукха ха йоацаш Улан-Баторе болх бе йолалер цу тайпара бюро. Цо монгольски столицера дукххача къахьегама товариществай балха координаци ю. Бюро керда член дlаэца цхьаккха тайпа дуьхьале яц. Духхьал цо беча кертерча балха новкъарле ца еш хилара дола тешал хьа деза цуна. Къахьегама товариществай членашта юкъе ба специалисташ, студенташ, дешархой, сезонни болхлой, цlен-ноаной, пенсионераш. Цар квартирашта ремонт еча, къаман костюмаш тегача, тайп - тайпара къамий метташ lомадеча, искусства тайп-тайпарча доакъошкара говзал караерзаеш, бытови электро и радио а аппаратура тоаеча, бераш-кен къоаношт дерах жовш новкъостал ду. Уж гlулакх дарах дlах бюрос кара хьалу. Хlаьта из паччахьалкх тарифаш тlех хьалц. Нахахьа санна клиент учреждене е предприяте хуле ахча бюро банковски счете тlа дlадохьийт.

Цу тайпара товариществаш ерригаш эффективностах дувца а эшац. Бахача наха деш хьала бытови гlулакх шердара, тоадара къахьегамхой дукхагlа мукха ха хулийталга вlаштlехьдаккхара дош дийцар дlадахача шера хиннача МНР Сийлахьча Халкъа хурала сессе. Иштта партийни документашка а дукхаха белгалдахкад, къахьегама ресурсаш оптимально а биззa а пайда ийбар из экономика дош хинна да lеш, бокхса соцьяльни ха... хьа, йохаш.

Владимир ЖЕРДЕВ,
АПН соб. корр.
Улан-Батор.

МИШТА ХУРГДА КЕРДА ШУ?

Мишта хургда Керда шу? Из хаттар вай ду воай къаьнача доттагIчунга — ГIорДадега, вайна массанена — берагара денз къоаночунга кхаччалца эггара чIоагIагIа дукхадеза цIей гаргагIертача деношка. Бакъда, цунна дола ниййса жоп керда шу чакхдоалаш мара доларургдац вайна, хIаьта а цун символически белгалонаш ханал хьалха ха лов вайна. Укх тIеххьарча массехк шера чIоагIа дезаденнад вайна цу тайпара хаттар «японски календарага» де. Зодиака 12 знако, Iаламан пхе элементо: хиво, цIеро, лаьттано, металло, дахчо — шоайла вIашагIа а кхийте, кхоана «хургдолча», фаьлгашка мара доацача хIамашка дуг вай. Цхьабакъда, уж хIамаш бIарчча хьанйцача шоайла вIашкадоагIаш да, хIаьта а царна шиш-ший тайпара белгалонаш яла гIерт вай. ЛадувгIал...

Малхбоалехьарча летоисчислене деррига математически хIамаш дувцаргдац вай, аз дехар ду шуга сайх тешаш хилар, йизза цун цикл — 60 шу да. 1988 шу високосни хинна ца Iеш, (из гIулакх японски календараца бувзам болаш дац), Сармака знака кIал чакхдоалаш да. Ала деза, Сармако шийна Лаьтта херджалга. Цо, кхалсага аматаш шийх доахкаш хиларах тарра, кердача шера керттера белгало «бакъдар» хулийтаргда.

Сармак къаьстта иразе хургба маIача наха, цхьабакъда, цу ханна кхалсаг лархIар, цун сийдар дIадехаргда цо. МоцагIа денз дувцачогIа, хьатIадоагIача 366 дийнахь кхалсага моллагIдола «совгIат» де тарлуш да. Сармако хьатIадоагIача шера вайна лургда «тIах» аьнна хилар, вахара низ алсамбалар, хьинар (ма накъа а яргъяр уж белгалонаш Iалаьмате чоалхане а бехктокхаме а декхараш хьалхашка латтача вайна). ХьатIадоагIача шера баь нах нравственни даькъе дог-цIена, харцо а товр а дувцара тIера боацаш, чIоагIа къахьегам безаш а болх бе ловш а хургба.

Бегашта оалаш санна дIааргда вай: 1988 шера баь кIаьнкаш дукхагIча даькъе саг ца йоалаеш, шоаш цхьаь бахара тIакхувш хургба. ХIаьта, тIеххьара, гIулакх саг йоалаеча дIакхоаче, цар теркам тIабахийта беза Дахкан, БIехала, Маймала, БоргIала знакашта кIал баьча кхалнаха. Цхьабакъда, цу хьакъехьа даьха дог эрна хуле, дагадоха деза иллецара ер дешаш: «Нагахьа санна вай шинне вахаре лостам хуле, вайна гороскопаш эшаш яц». Бакъдеций — мишта дутаргда ираз теркал ца деш, «нагахьа санна дерригача календараша оапаш бувцаш хилча».

Белггала йола ритуалаш укх шера хургья аьнна даха дог дац (хьалхарча шерашка а иштта дар из). ХIаьта а диц ца луш шоаех хьаьрча наьха декхараш дIале, гаргарча нахага, доттагIашка, бовзарашка - безарашка цIей даькъала дувцаш ма хулла дукхагIа открыткаш дахьийта. «Специалисташа» яхачогIа, уж дукхагIа ме хул дог айлу наьха. ЦIей дездеш оттадеча шун тIа бамбук оттае (из лаха кхы хала а дац). Цхьабакъда, бамбук йоацаш дусе, цIог долча хьачий а дийхка а ткъовролгаш мегаргья.

ЦIей дездеча хана, малагIа дувхар дийха ха мегаргья кхалсаг шун тIа? Оаха хоам бу: шоашта тов, аьнна, хета барзкъа тIадувха, цхьабакъда, цунца сийрда-IажагIа бос бола комплекташ хилча геттара дика хургда. Къаьстта из бос бола кIадаш моде хургда кердача шера.

ХIаьта хьатIадоагIа шу шоашта дика а пайдане а хилар ловш шо дале, сахьата гIоарилг «шийттане тIа» дIанийслуча хана, Юпитер яхача планетагахь дIадерза. ТIаккха кхоачашхила мег шун дег чу латтар...

(ТАСС).

Лоа диллад. И. ПЛИЕВА сурт.

КЪАЬНА ШУ ЧАКХДОАЛЛАШ

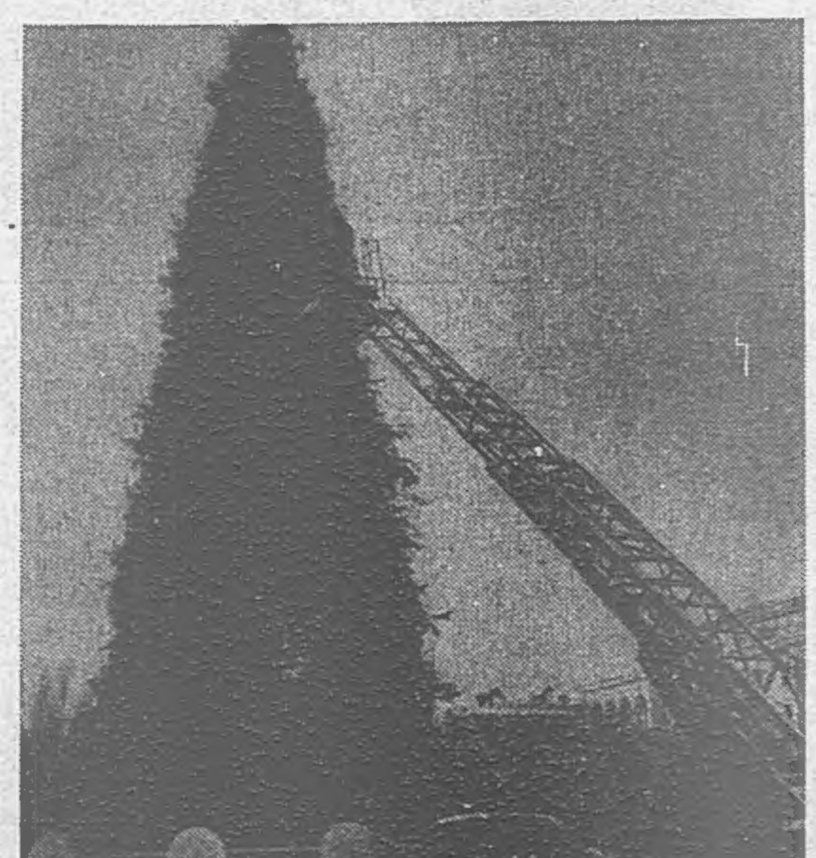

КЕРТТЕРА ЕЛКА

Массехк ди мара дисадац Кердача шера цIей хьатIакхача. Бакъда цун белгалонаш хIанзе а холуш я Нохч-ГIалгIай столице: школашка, детсадашка, берий яслешка елкаш кийчъяьй, утренникаш, салоIара сайренаш чакхйоах.

Къаьстта дукха нах гулбенна чакхъювл Кердача шера хетаяь утренникаши сайренаши культура Дворецашка, клубашка. ДIадахача кIирандийнахьа цу тайпара сайре дика вIаштIехьа яьккха хилар В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецe, «Кердача шера фаьлг» яха утренник хилар «Красный молот» яхача завода культура ЦIагIа.

Эггара дукхагIа берий а боккхагIбарий а теркам тIаоза моттиг хургья Грозне В. И. Ленина цIерагIа майда. Укхаза оттаяьй города керттера елка (сурта тIа), цунна гонахьа хьаяьй бIарчча фаьлгий городок.

М. КОБИАШВИЛЕ сурт.

Шоана, цIен-ноаной!

ЦIейна кийчдаь шу

Ара лоа диллад. сатувсаш да вай Кердача шера хетадаь цIей хьатIакхачарга, цунна кийчо ю из хьатIакхачалехьа дуккха хьалха, цига мел дар хоза, безаме, чаме хилар лов вайна. Аьхки а гурахьа а мел Iалашдаьчох эггара дикагIа а чам болашагIа а дар Кердача шера хетадаьча шун тIа оттаде ловш я хIара цIен-нана. ЦхьоалагIа январь хьатIакхоачача сайрнийна къаьстта чам болаш хургда камаьршача Iаламо вайна денна рузкъа — мерза варенеш, компоташ, повидлаш, джемаш, сокаш, диръяь помидораш, нарсаш, кхыдола баьцадаараш. Кхы сенца хоздергда кердача шера хетадаь шу, кхы сенца хьоастаргда хьоашалгIа баьхкача доттагIий дог?

Кердача шера хетаяь кийчъяь елка-м ше а я хоза. Бегаша, ловзараша а салоIам бу хьаьшашта. Цу тайпарча хана хьаьшашта оттабеш бола кхача кIаьдагIа а цхьа ший тайпара, моллагIча хана хулар санна боацаш а хила беза. Цудухьа цхьадола хIамаш хьеха лов тхона цIен-ноаношта, масала, мишта е еза.

БIАРАШ ТЕХА ТОРТ

Фуэх яьккха шод шекар чутессача хи чу а етта кегае еза бикъа чоп баллалца, тIаккха из шорттига вIашагIъэзе еза аьтача бIарашца. Торт чуюлларгйола форма юкъера боарам болаш хила еза, пергаментни каьхат чу а дилла, бод шин даькъа бекъа беза, хIара дакъа духовка чу къаьст-къаьста доттаргдолаш.

Крем кийчдара керда, мистбаланза болча тIайга шекарцен кофецен вIашагI а эбаь кIеж яккхийта еза, тIаккха шелбалийта беза. Из еррига масса мела йолча хана цунах тоха деза хьалххагIе а кегадаь даьтта, уж еррига хIамаш шорттига вIашагIъэе еза даьтта лаллалца. КIеззига какао а техе еррига масса шелъялийта. Из крем бисквита шинна а даькъана чудолла деза, тIаккха цунна тIахьарца деза кхерза а кхерза аьта а бIараш, хIаьта торта оагIонашта аьта хьаьна сухараш тIахьарца еза.

Бод кийчбара: 4 фуах яьккхача шода — шекар 360 г, бIарий тIомараш 50 г, цхьа боккха Iаг хий, 20 г аьта кофе, 20 г шекара пудра, 20 г аьта сухараш.

Крем кийчдара: 70 г тIайна — шекар 150 г, 70 г какао, 280 г маша даьтта (налха).

ШОКОЛАДНИ КРЕМ ТЕХА ТОРТ

Фуъа белеш шекара пудраца вIашагIъэде, цул тIехьагIа цунах дIатоха йикъяллалца вIашагIъэяь фуа шод, тIаккха хьоар тоха. Из бисквитни бод бекъа беза цунах цхьатарра 6—7 чIаьпалг а деш. ТIаккха уж даттa деза духовка чу.

ЧIаьпалгаш шелденначул тIехьагIа царех доагадаь шекар хьакха деза. Цу тайпара шекар кийчдеш: 250 г шекара пудра хий а ца тохаш цIера тIа дIоахде деза лаллалца а сийрда мора бесара из дерззалца 2. Шекар хьекхачул тIехьагIа чIаьпалгашта крем хьакха деза. Крем укх тайпара кийчде: дIайха хий чудолча яь тIа вIашагIъэде шекар фуий белешца, ванилинаца, аьтача шоколадаца, из еррига масса йикъяллалца.

Бод кийчбара: 6 фуа белена — 120 г шекара пудра, 6 фуа шод, 120 г хьоар.

Крем кийчдара: 6 фуа белена — 200 г шекар, 6 дакъилг шоколад, 200 г налха, чамага хьежа, ванилин.

ШУРЕХИ КОАРТОЛЕХИ ПИРОЖНОЕ

Цхьан литрах кхоалагIа дакъа хиллал шурийга кIеж яккхийта. 60 г коартолах даьккхача хьоара массехк Iаг шийлача шурийца вIашагIъэбе, цхьан лимона тIара яьккха аьта чIор техача шекара боккха биъ Iаг (50 г). Уж кхехкаш латтача шурийца. Цул тIехьагIа 6 фуъ а белеш кега а даь чухеца деза цу чу из кхехка ца а кхехкийташ кега а еш чопаш мара ца байташ. Из еррига а шун тIа отторгдолча оаркхилгача йотта еза. Цунца оттаю гарнир иштта кийчъе еза: 6 фуах яьккха шод чоп баллалца кегае. Хица бошабаьча Iагаца хьа а къоастаеш фуъа шод ах шура а теха кхехкаш латтача хи чу Iочу йилла.

МУСЛИМА ТОЛАМАШ

Школен коридора чу гIолла мугIарагIа хьаллаттача кагирхошта юкъе къаьстта белгалвоал цаI. Кхычарел лакхагIа, озадаь даькха аьса тай санна ниййса дегI а кIеззига деладенна Iаьржа бIаргаш а долаш «тIах» аьнна зIамигасаг ва из. Цун цIи — Берсанов Муслим.

Грознерча № 91 йолча школа иттлагIча классе дешаш ва Муслим. Деррига а вурийтта шу мара даьннадац цун. Цхьабакъда, хIанзле а республике хинна ца Iеш, вай мехка дуккхача городашка вовзаш спортсмен ва из. Каст-каста го йиш Берсанов Н. К. Крупскаяй цIерагIча культура цIен спортзале. Цо хержа, цун дего къоабалдаь спорта тайпа — дзюдо.

Цхьа бутт дIабодац цо тай-тайпарча яхьашка дакъа ца лоацаш, хIаьта а дешара тIехьавусаш, спортсменаша цу бахьанаш доахаш шийна аьттув лехаш оамал йолаш вац из. Тренировке водача хана а учебникаш бе доахкаш хул Муслим.

Вай республикерча дикагIбола тренераша-дзюдоисташа къоначa спортсмена юкъе дикагIчарех лоархI из. Уж тешаш ба дIахойдодача хана Муслима доккхий толамаш доахаргхьа. Из иштта хургдолча ларах. Из иштта хургдолча хьахьошта хIамаш кIезига даьц. Цкъа, ялхлагIа урок чакхъяьлча, школен директора кабинета чу а ваьнна, кхе йисача урокех мукъавалийта ше, аьна, дехар дир цо. Сихха ваха везаш гIулакх дар са,— аьлар. Вокхо пурам делар. ЯлхлагIа урок чакхъяьлча ирзае делаш бIарган долаш, Муслим класса чу ваьннача хана. Цун пхьарсаш доллаша цIена электронни сахьат анйра хьехархочо а хьахаа баьгIача дешархочоа. ТIехьагIа мара хьизар царна из Октябрьски районе хьона дзюдоистий юкъе котало якхарах денна совгIат долга.

Ший спортнии никъ дIаболабалара Берсанов дувцар: — Шийтта шу даьнна волча хана, эггара хьаьа дайзар сона тамашийна спорта тайпа — дзюдо. Массе йоалла дзюдошка — бокс Iомае, цу гIулакх са дегI. Цхьабакъда, са беррига безам дзюдоша бар. Из уйла халонашкахь а яхьашка дакъалаца деза ха. Цкъа мо дуккхаза районни, городской, республикански призер хилар къона спортсмен. Шийл ихийтта шу даьлча, спорта мастерал кандидат вар из.

Муслим массаза а безаме ва шийн новкъосташца, хьехархошца. Шаккха а цхьаннена хоздадац из кхьу чунна халахетар деш, иза из чIоагIа гIигакна, ихаш, куралаш ец. Цудухьа кхаьеза из цунца дешаш бола нагирхошта.

М. КАРТОЕВ.

(АргIанара газета номерашта араяргIча 1988 шера 1-чен 5-чен январе).

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

29 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Чичерин». Художественни фильм. 1, 2-гIа сереш.
10.50, 16.00 — «Кердадараш».
16.15 — ХIана, сендухьа. Берашта передача.
16.45 — Документальни фильмаш.
17.20 — Мультипликационни фильмаш: «Эггара воккхагIа вола доттагI», «Кердача шерара путешестви», «ЦIе-сигал бесса», «Лоа улла наькъа тоатолгаш».
18.00 — Из шоана дулургда.
18.45, 23.15 — Тахан дунен тIа.
19.00 — Радикальни реформан наькъагIа.
19.25 — Мультфильм.
19.45 — «Позици».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Iан сайре Гаграшка».
23.30 — Iилма - довзийтара фильм.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Iалам Iомадар. 3-гIа класс.
8.55 — Iилма - довзийтара фильм.
9.05 — Французски мотт. Iомабу 1-гIа шу.
9.55 — «Iан дийнахьа». Документальни фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Эстетически кхетамбалар.
10.35, 11.40 — Географи. 6-гIа класс.
11.05 — Идея эш.
12.10 — «Пани Мария». Субтитрашца художественни фильм.
13.35 — Искусство — хиннарий летопись.
14.00, 22.35 — Кердадараш.
14.05 — Юртара сахьат.
16.55 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
17.00 — «Iалама къайленаш». Iилма-довзийтара фильм.
17.15 — Сага фактор. Къовсаме ситуаци.
17.45 — «Резонанс».
18.30 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
18.45 — «Кердача шера бийсанна» (нохчий меттала).
19.25 — «СелаIад» яха халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Дыбаке хинна хьоалчагIа». (Румыни).
19.55 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Щелкунчик». 2-гIа передача.
20.10 — Хоккей. Кагирхой командашта юкъера дунен чемпионат США сборни — СССР сборни. 3-гIа период.
20.45 — «Домбай». Телевизионни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Концерт.

30 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Iан сайре Гаграшка». Художественни фильм.
10.00 — «Илли сагаца дус». «Шера ба са хьамсара мохк».
11.00 — «Сакъердаме сарташ».
11.45, 16.00 — «Кердадараш».
16.15 — «Автограф». Йоккхийча классашкарча дешархошта литературни викторина.
17.30 — Халкъа ашараш.
17.45 — Телевизионни фильм.
18.45 — Тахан дунен тIа.
19.00 — «Архангельские новеллы». Мультфильма премьера.
19.15 — Радикальни реформан наькъагIа.
19.45 — «ШерагIа го». Эстрадни программа.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «ШерагIа го» яхача эстрадни программан дIахододар.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — Мультипликационни фильмаш: «Кердача шера бийсанна», «ЛайгIа яь хьайра».
8.50 — СССР халкъий музыкальни фольклор.
9.30 — Немций мотт.
10.00 — Фильм - бераш та. «Вай кхы а гургда».
11.00 — «Объектив».
11.40 — «Особо важное задание». Художественни фильм. 1, 2-гIа сереш.
13.50, 23.25 — «Кердадараш».
13.55 — Ашарий киоск.
14.25 — Халкъий доттагIал — литературай доттагIал. РСФСР литературан искусстваи деноша Таджикистане. Душанбера передача.
16.00 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
16.05 — Советски Союзе гIолла». Кинопрограмма.
16.40 — Вежарашха дезале. СССР хьахиннача Денга (нохчий меттала).
16.55 — «СалоIача сахьаташка».
17.25 — «Кердача шераца!» (гIалгIай меттала).
17.55 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
18.10 — ТелетIий Грозный — Орджоникидзе.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Оакхарий Iангара довлар».
20.15 — «Массанена а хIаранена а». Радикальни реформан наькъагIа.
20.45 — «Днестровски экскизаш». Документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Хьажархой дехарца. «Йистедаланза повесть». Художественни фильм.

31 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — СССР халкъий иллеши халхараши.
9.05 — «Гушдар — теша хала дар».
10.05 — «Кердача шера фаьлгаш». Берашта музыкальни передача.
10.35 — «Корсам хьалсогача хана». Мультфильм.
10.55 — Ли Сюй. «Душа Дракона» яха симфони.
11.35 — «Плато Путорана». Телевизионни документальни фильм.
11.45 — Н. Кутузова иллеш.
13.00 — «Петровеи Васечкинеи приключенеш», «Обыкновенные и невероятные». Берашта телевизионни художественни фильм. 1, 2-гIа сереш.
15.15 — «Эрсий фантази». Фильма-концерта премьера.
16.05 — «Гулливера путешестви». Мультфильма премьера. (США).
16.50 — Ж. Бизе Р. Щедрин «Кармен-сюита».
17.50 — «Морозики - морозы». Мультипликационни фильма премьера.
18.00 — «...Ялхайтта шу даьннеи боккхагIеи».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Телехьажархочун спутник».
19.35 — Экрана тIа кинокомеди. «Полосатый рейс».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Белама гонахьа». Концертни студе Останкино сакъердама сайре.
23.10 — «Мы хоза да вахари лаьттеи...». Концерт.
23.40 — «Са мохк». Телевизионни документальни фильм.
23.50 — «Кердача шераца, новкъостий!». Советски халкъ даькъала дувцар.
00.05 — Кердача шера представлени. Халхараш, халхараш, халхараш... Доазол дехьарча эстрада артистий концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Чудеса без чудес». Берашта передача.
8.45 — «Лоамашкара путешестви». Документальни фильма премьера.
9.05 — «Спорт а, цIей а». Документальни фильм.
10.30 — Испански мотт.
11.00 — «Уж тамашийна оазаш». Музыкально - поэтически композици.
11.25 — «Мама». Субтитрашца художественни фильм.
12.50 — А. Арбузов. «Старомодная комедия». М. Горьке цIерагIча Куйбышевски драматически театра фильм-спектакль.
15.00 — «Социализма мехкашка». Телевизионни журнал.
15.45 — «Кердача шера истори». Мультипликационни фильм.
16.00 — «Миччахьа болх бой а...». Телевизионни художественни фильма премьера.
17.15 — «Лоалахой барт хиларах хьахулар». Финляндера репортаж.
17.45 — «Вуадилера нускал». Художественни фильм.
19.15 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.25 — «Ираз долаш хилда шо!».
20.10 — Хоккей. Кагирхой командашта юкъера чемпионат. СССР сборни — Швеце сборни. 3-гIа период.
20.45 — Илли а оал халха а ювл къонал.
21.00 — «Ха».
21.40 — ДIалокх Шостаковича цIерагIча Паччахьалкхен квартето.
21.50 — «Чегемский детектив». Художественни фильм.
23.10 — «Ма хоза да вахари лаьттеи...». Советски илле концерт.
23.40 — «Са мохк». Телевизионни документальни фильм.
23.50 — «Кердача шераца, новкъостий!». Советски халкъ даькъала дувцар.
00.05 — «Массанахьа а». Цiейна хетадаь классически музыкан концерт.

1 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

9.00 — «Кердадараш».
9.15 — Музыкальни совгIат. Польша телевидене программа.
9.40 — Мультфильм.
10.00 — «Кхерах даь зиза». СССР Паччахьалкхен академически ЗIамигача театра фильм-спектакла премьера.
12.00 — «Придвински сакъердамаш». Минскера передача.
12.20 — Куба телевидене программа.
13.20 — «Эрсий говр». Телевизионни документальни фильм.
13.50 — «Дон Кихот». Л. Минкуса балет. С. М. Кирова цIерагIча Ленинградски операн балетеи театра спектакль. Перерыв йолча хана (15.05) «Кердадараш».
16.00 — «Представлени дIайолалу». Фильма-концерта премьера.
16.25 — «Бека, пандар».
17.40 — «Гардемарины, вперед». Телевизионни йиъ серий йолча художественни фильма премьера. 1-гIа сери.
19.00 — «Илли-87». Концертни студе Останкино Еррийгоюзни телевизионни фестивала тIеххьара сайре.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Илли-87». ДIахододар.
23.10 — «Взгляд». Сайрийнара информационно - музыкальни программа.

II ПРОГРАММА

9.00 — Iуйрийнара гимнастика.
9.20 — Телевизионни документальни фильмаш: «Доше гIоз», «Алтайски этюдаш».
10.00 — «Халахаювлар «Покутье». Фильма - концерта премьера.
10.30 — «Сенца я къайле». Телевизионни документальни фильм.
11.05 — «Сюрприз». Ашарий программа.
12.00 — «ЦIеча кийнах». Берашта телевизионни художественни фильм 1, 2-гIа сереш.
14.15 — «Державы вечная любовь». «Московски Кремль». Телевизионни документальни фильм. 1-гIа фильм — «Пенаши гIалаши», 2-гIа фильм — «Гулбалар».
15.25 — «Театр». Телевизионни художественни фильм. 1, 2-гIа сереш.
17.40 — «Акваланги ласташи». Документальни фильм.
17.50 — «Лоамашка хьахкхела иллеш». Концерт.
18.15 — «Хургдолча тайпашка дIахьокха». Документальни фильм.
19.00 — Мультипликационни фильмаш.
19.20 — Хоккей. Кагирхой командашта юкъера дунен чемпионат. СССР сборни — Канада сборни. 2, 3-гIа периодаш. Перерыв йолча хана (19.55) «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Iан фаьлг». Мультфильм.
20.45 — Документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Доазол дехьарча фильма экран. «Ьянна ха новкъа яц». (Куба).

2 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Кердадараш».
8.10 — «Херсон». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.30 — Кхерамзлен болам.
9.00 — «Питер пэн». Берашта телевизионни художественни фильма премьера. 1, 2-гIа сереш.
11.20 — «Сакъердаме нотнаш». Берашта лаьрхIа передача.
12.50 — «СелаIад» яха халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Румба и Барабан». (Куба).
13.25 — Мультфильмаш: «Франтишек», «Путешественница».
13.50 — «Секретный фарватер». Телевизионни йиъ серий йолча художественни фильма премьера. 1-гIа сери.
14.55 — Ф. Легар. «Граф Люксембург». Московски театра спектакль. Перерыв йолча хана (15.45) — «Кердадараш».
17.15 — «Дарелл Россе». Телевизионни документальни фильма премьера. «Праймдия» яха Канадски телекомпании СССР Гостелерадион, 1-гIа сери — «Кхыбола эрси». 2-гIа сери — «Хих кIалхара валар».
18.15 — «Къоарзингаш». Геттара зIамига бараша лаьрхIа иллей цикл.
18.30 — Мультфильмаш: «Кхеран воI», «Кхеран воIн великани».
19.00 — А. Вивальди «Шера хана». ЧIондарган камерни оркестран лаьрхIа диъ концерт.
19.45 — «Гардемарины, вперед». Художественни фильма премьера. 2-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — Шоаттден сайрийна, КВН-88. Ивановски Пачхахьалкхен институтa командай вIашагIкхетар.
23.40 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «Теникаш ловза а ловз, халха а ювл».
8.45 — «Баркал, музыка, баркал». Киноконцерт.
9.25 — Документальни фильм.
10.20 — «Музыканташа бегаш бу». Концертни программа.
11.20 — «Чароден». Телевизионни художественни фильм. 1, 2-гIа сереш.
13.50 — «Державы вечная любовь». «Московски Кремль». Телевизионни документальни фильм. 3-гIа фильм — «Терема», 4-гIа фильм — «Докхха Кремлевски Дворец».
14.55 — «Пеппи — йIаьха пазат». Берашта телевизионни художественни фильм. 1, 2-гIа сереш.
17.00 — «Кхерах даь цхаралаш». Документальни фильм.
17.10 — Концерт.
18.00 — Музейшкен выставочни залашкен гIолла. «Васнецова музей».
18.25 — «Вдохновение». Фильма — концерта премьера.
18.50 — Телевизионни довзар. Владислав Третьяк.
19.00 — «Кхерах даь цхаралаш». Документальни фильм.
19.10 — Москверча автопредприятей сводни духовой оркестра концерт.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Хьоашалгiа дувла». Мультфильм.
20.15 — «Московски Iуйренаш». Дунен халкъашта юкъера бальни халхарий фестиваль.
21.00 — «Ха».
21.40 — СССР халкъа артиста А. Днишева концерт.
22.40 — «Кердадараш».

3 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Кердадараш».
8.15 — «Кердача шерара приключени». Мультфильм.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — Ашарий передача. «Iуйрийнара почта».
11.30 — Киноафиша.
12.30 — Ашарий киоск.
13.00 — Юртара вахар.
14.00 — Позззн минуташ.
14.05 — «Секретный фарватер». Художественни фильма премьера. 2-гIа сери.
15.20 — «Цирк массанена а деза». Свердловскера передача.
15.55 — «СелаIад» яха халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Гамбух». (Индонези).
16.25 — «Спорти модени». «Лужники» яхача спорта Дворецe хиннача «Спортинтермода-87—88». Дунен халкъашта юкъерча фестивалах.
17.40 — «Циска Леопольда автомобиль». «КIай цийцалг». Мультипликационни фильмай премьера.
18.10 — Интервидене мехкаша Кердача шераца даькъала дувцар.
18.40 — «Гардемарины вперед». Художественни фильма премьера. 3, 4-гIа сереш.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Кино артистий клуб.
23.30 — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаоттi».
8.15 — «Хьамсара иллеш».
8.45 — «Бокхий нах». Документальни фильма премьера.
9.00 — «Карнавал». Берашта ашарий передача.
9.30 — Документальни фильмаш.
10.05 — ДIалокх дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата А. Гавриловс (фортепиано).
11.00 — «Виъ доттагIчун вахари приключенеши». Берашта йиъ серий йола художественни фильм.
13.00 — «Январь». Кинозарисовка.
13.05 — «XXI-ча бIаьшерера экспедици». Дешархошта Iилма-довзийтара передача.
14.05 — «Державы вечная любовь». «Московски Кремль». Телевизионни документальни фильм. 5-гIа фильм — «Оружейная палата». 6-гIа фильм — «Эрсий доше пхьара искусство».
15.00 — «БIаьшерений ашараш дийнлургья». Томскера передача.
15.25 — Реклама.
15.30 — «Гранатови га дагаахар». Художественни фильм.
16.35 — «Китайца вIашагIкхетар». Телевизионни документальни фильм.
17.40 — Телевизионни музыкальни абонемент. Эрси симфонически программи музыка. Н.-А. Римский Корсаков. «Шахерезада».
18.40 — Хоккей. Кагирхой командашта юкъера дунен чемпионат. Швеце сборни — Финляндe сборни. 3-гIа период. «Олимпийский» спортномплексера трансляци.
19.15 — Иоганн Штраус волча хьоашалгIа.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Корсам». Мультфильм.
20.15 — Телевизионни документальни фильм.
20.25 — «СелаIад» яха халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Румба и Барабан» (Куба).
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Вызов». Телевизионни художественни фильма премьера.
23.10 — Кердадараш.

РАДИОПРОГРАММА

29 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Юртара вахар».
6.55 — Передачай программа.
6.59—7.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30—9.00 — Концерт.
9.15 — «Тхога пэду». Къахатий обзор (гIалгIай меттала).
9.30—10.00 — «Къона заманхо» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Яхье ювлача коллективий перекличка» (нохчий меттала).
16.16—17.00 — Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30—18.40 — Хоамаш.

30 ДЕКАБРЬ

6.40 — СССР хьахинна 65 шу дизарга. «ДоттагIалца ба вай низ» (нохчий меттала).
6.55 — Передачай программа.
6.59—7.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30—9.00 — Иразеча бералла иллеш.
9.15—10.00 — 11-ча Ерригсоюзни самодеятельни халкъа творчества тIеххьара концерт.
11.15—12.00 — Концерт.
15.15—15.30 — Реклама.
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Юрта социальни юхь» (нохчий меттала).
16.16—17.00 — Сайрийнара ашарий программа.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30—18.40 — Хоамаш.

31 ДЕКАБРЬ

6.40 — Толамаша гIадвуг (гIалгIай меттала).
6.50—7.00 — Сихдар юхаузаш. Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30—9.00 — Цiейна хетадаь концерт.
9.15—10.00 — Нохч-ГIалгIайн радио керда яь ашарий йоазош.
11.15 — «Дош кхоачашдаьд» (нохчий меттала).
11.30 — КПСС ОБКОМА VIII ПЛЕНУМА НАКЪАДОЛХАШ. Перестройка хьалхадоах.
11.45—12.00 — Къахьегама совгIаташ — Кердача шеран (гIалгIай меттала).
15.30—16.00 — Цiейна хетадаьча концерта дIахододар.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — Ашараш.
17.30 — «Моаршал да хьога, 88-гIа» (гIалгIай меттала).
17.45 — Даьхенах дола дош.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30—18.40 — Хоамаш.

1 ЯНВАРЬ
КЕРДАЧА ШЕРА ЦIЕЙ

7.15 — «Юртара вахар».
7.30 — Вай доттагIаша моаршал хетт.
7.45 — Передачай программа.
7.50—8.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Кердача шера интервью (нохчий меттала).
8.45—9.00 — «Дикала хьасташ». Х. Саракаев ваьча дийнахьа денз 60 шу дузаш (нохчий меттала).
11.00—12.00 — Кердача шера ашарий программа.
17.15 — Кердача шера — керда гIулакхаш!» (гIалгIай меттала).
17.35 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.05 — Концерт.
18.40—19.00 — «Советаши вахари. Радиожурнал.

2 ЯНВАРЬ

7.35 — «Агропром: гIулакхаши проблемаши» (нохчий меттала).
7.55 — Передачай программа.
7.59—8.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — КПСС ОБКОМА VIII ПЛЕНУМА НАКЪАДОЛХАШ. Коммуниста хьинаре позици (нохчий меттала).
10.15 — «Обществои закони». Радиожурнал (гIалгIай меттала).
10.35—10.40 — Реклама.
11.00 — «Къонал».
11.30—12.00 — Литературни Нохч-ГIалгIайче.
12.30 — «Сакъердаме минуташ» (нохчий меттала).
12.50 — «Бригадни подряд балха тIа» (гIалгIай меттала).
13.05—13.10 — Ашараш.
15.15—16.00 — Дискотеке вахар.
18.00—19.00 — «Ашарий почта».

3 ЯНВАРЬ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35—7.40 — Хоамаш. Хаоттам.
8.25—9.00 — Кердача шерий ашарий моаршалаш.
11.20—12.00 — Халхарий ритмашка.
15.15—15.30 — «Ца малар — вахара норма» (нохчий меттала).
16.00 — «Школьни глобус».
16.30—17.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00—19.00 — «Ашарашца доттагIал долчарна». Концерт.

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лоа а делхаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чIоагIа му ха хьекхаш, хилен фегара температура республике 0—5, Грозне 1—3 градус шелал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лоа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 8 — 13, дийнахьа 2—7 градус шелал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маякоске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; оехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийна вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленности транспорто — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-Е4, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинопись бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64;75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02569. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4388.